Volivci, kontrolirajte volivne imenike in protestirajte proti pomanjkljivostim!

IZHAJA VSAKO SOBOTO ZJUTRAJ. POSAMEZNA ŠTEVILKA LIR 15, JUGL. 10, DIN. 5. CELOLETNA NAROČNINA LIR 650, ŠESTMESEČNA LIR 350. — UREDNIŠTVO IN UPRAVA: TRST, UL. MONTECCHI 6-II — TELEF. 95-919 — DOPISI SE DOSTAVLJAJO UREDNIŠTVU. NEFRANKIRANA PISMA SE NE SPREJEMAJO. ROKOPISI SE NE VRAČAJO. — OGLASI: V ŠIROKOSTI ENEGA STOLPCA ZA VSAK MILIMETER LIR. 30. OGLASI SE PLAČAJO VNAPREJ.

POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI — SPED. IN ABB. POSTALE

DELO

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA SVOBODNEGA TRŽAŠKEGA OZEMLJA

Zaradi pritiska in protestov demokratičnih množic je VU podaljšala rok vpogleda v volivne imenike. Tako je priznala, da ta odredba Spl. ukaza 345 ni bila v interesu prebivalstva.

Zato zahtevajmo demokratizacijo vseh odredb ukaza štev. 345!

Obnovljena izdaja leto I. štev. 4. TRST SOBOTA, 29. JANUARJA 1949 Cena 15 lir - 10 jugolir - 5 din

MOŽAKAR S KAPO

Nekoč je živel človek, ki ni imel niti pare. Dobil si je dekle, ki ni vedelo o njegovi revščini. Dan pred poroko ga je poprosilo, naj ji razkaže posestvo. Revček jo je peljal po deželi in ni vedel, kako se bi rešil iz zagate. Ko sta prispela na nek grič, od koder je bilo videti prostrano in bohotno obdelano planoto, si je snel kapo in z njo zamahnil ter rekel: «Vse to je moja last».

Taki so Babičevi nacionalisti. Da bi prevarili demokratične množice, ki so jih zapustile, mahajo v prazno z imeni demokratičnih organizacij in terjajo na ves glas enotnost.

Potrebno je torej, da o tem mahanju povemo tudi mi svojo. «Levi» nacionalisti - čeprav o «levih» ali «desnih» nacionalistih sploh ni govora, ker nacionalist je in ostane vedno nacionalist - si prizadevajo, da ni dokazali to kar ne obstoja, t.j. da bi dokazali absurd. Enkrat podpisujejo izjave v imenu Komunistične partije, drugič v imenu Osvobodilne fronte, tretjič v imenu Slovansko-italijanske antifašistične unije itd. Večkrat pa združijo vse te posamezne izjave v eno samo izjavo, kjer se bleščijo podpisi vseh demokratičnih organizacij.

Toda njihovo delovanje ni omejeno. Njim ne zadostujejo podpisane izjave, oni hočejo «dokazati», da so resnični in edini nositelji borbenih tradicij teh organizacij in da zato so tudi pravi «zastopniki» demokratičnega gibanja v Trstu. To dokazevanje jim je nujno potrebno, da bi preslepili tržaške ljudske množice in da bi doprinesli svoj delež prevare tudi za Jugoslavijo, da bi torej «dokazali» jugoslovanskim narodom, ki so enostransko obveščeni o tem kar se dogaja v svetu, da so tržaške množice na «liniji» jugoslovanskih voditeljev. Tako bi utrdili tudi pozicije Titove skupine.

Tu nastane vprašanje demokratičnih organizacij. Na eni strani vidimo skupino teh organizacij, na drugi strani pa še vedno eno in isto skupino organizacij. Kdo ima prav?

Iz tega vprašanja pa logično izhaja še drugo, ki se pa tokrat tiče demokratičnih množic, ki predstavljajo termometer in osnovo vsake organizacije. Demokratične množice so vključene v razne organizacije in sledijo pot, ki so si jo začrtale pred mnogimi leti, v narodno osvobodilni borbi in v sedanji borbi proti imperializmu. Poglavitno pa je to, da so ostale del svetovne demokratične fronte in da se kot take bore za mir in demokracijo v sklopu desetin milijonov ljudi.

Ampak isto stvar pravijo Babičevi nacionalisti s to varianto, da ne zatalujejo» pomanjkanja» množic. Ravno tako ne zatajujejo, da so del tiste razbijaške skupine, ki je privedla jugoslovanske narode in Jugoslavijo na tako pot, ki vodi v brezno osamljenja, kar se je pokazalo prav posebno te dni, ko se je osnoval «Svet medsebojne gospodarske pomoči», ki ga sestavljajo ZSSR in države ljudskih demokracij.

«Levi» nacionalisti nimajo množic, to sami priznavajo, niso del svetovne demokratične množice, in to tudi sami priznavajo, ko napadajo ZSSR in države ljudskih demokracij v svojih člankih nenehnega slavospeva jugoslovanskim izdajalskim voditeljem. Zato nimajo niti pravice govoriti v imenu demokratičnih množic in ne v imenu Komunistične partije. Toda največji udarec njihovemu mahanju v prazno zadajajo mednarodne organizacije: Svetovna zveza demokratičnih žena, sovjetski sindikati, sovjetske žene, mladina ljudskih demokracij in raznih držav sveta, Komunistične partije Evrope in Amerike itd. Pozdravi in priznanja, ki prihajajo na šim demokratičnim organizacijam iz najoddaljnejših krajev sveta in se prav posebno iz Sovjetske zveze so najboljši dokaz, da so Babičeve organizacije, fantomske in da so torej tisti, ki uporabljajo njihovo ime, navadni prevaranti in sleparji.

Vse to oni dobro vidijo, priznavajo in si beležijo. In zato je očitnejše njihovo razbijaštvo; zato je jasno, da je njihova terjatev po enotnosti vseh demokratičnih množic demagogija najslabše vrste, ki zasleduje cilj zavedenja demokratičnih množic. Jasno je, da z njihovimi klici na enotnost in z njihovimi pozivi v imenu organizacij - ki so v njihovih rokah brez pomena, ker nimajo množic - hočejo uspeti v svojem prvotnem načrtu, ki jim ni uspel takoj po objavi resolucije Informacijskega urada, t.j. da bi postavili v Trstu trdno in zvesto postojanko jugoslovanskih nacionalističnih voditeljev za nadaljnje razbijanje demokratičnih pozicij v svetu.

Zato so v resnici sliční človeku, ki je pomahal s kapo in dejal: «Vse to je moje», a ženo je potem čakalo kruto razočaranje.

Za koordinacijo socialističnega gospodarstva

Svet gospodarske pomoči težak udarec imperializmu

ZSSR, ČSR, Poljska, Romunija, Madžarska in Bolgarija članice sveta - Jugoslavija ni vključena zaradi Titovega izdajstva - Enakopravnost ogelni kamen "Sveta medsobojne gospodarske pomoči,,

MOSKVA, — Moskovska radijska postaja in vse postaje ljudskih demokracij so v noči 25 t.m. izdale skupno poročilo vladnih delegatov ZSSR, Češkoslovaške, Madžarske, Romunije, Bolgarije in Poljske. Poročilo obvešča javnost o osnovanem «Svetu za medsebojno gospodarsko pomoč» med šestimi navedenimi državami.

«Svet za medsebojno gospodarsko pomoč» bo izvrševal funkcije načrtne koordinacije gospodarskega sodelovanja med šestimi državami, bo načrtno usmerjal blagovni promet teh držav in bo reševal vse težkoče v zvezi z graditvijo socializma v okviru članic sveta. Svet se bo mesečno sestajal in vsakokrat v drugi državi. Sklepi sveta se smatrajo posvetovalnega značaja in bodo stopili v veljavo po odobritvi vseh ljudskih skupščin.

Značilno je, da Jugoslavija ni zastopana v «Svetu za medsebojno gospodarsko pomoč».

To dejstvo nam ponovno dokazuje, da je politika sedanjih voditeljev privedla Jugoslavijo in jugoslovanske narode v popolno osamitev od vzhodnoevropskih socialističnih in demokratičnih dežel. To je tudi ponoven dokaz, da je stališče Titove izdajalske skupine napram Sovjetski zvezi in državam ljudske demokracije nezdružljivo z demokratično fronto in z blokom od kapitalističnega suženjstva osvobojenih držav.

«Svet za medsebojno gospodarsko «pomoč» je predvsem veliki udarec za imperialiste in njihove evropske hlapce, ker predvideva še nove vključitve drugih, tudi nesocialističnih držav v ta odbor. Svet je tudi veliki udarec Marshallovemu zasužnjevalnemu načrtu, ker postavlja vsako gospodarsko vprašanje na temelju enakopravnosti.

Osnovanje tega gospodarskega koordinacijskega odbora je največja zmaga gospodarstva v socialističnih deželah ali v deželah, ki grade socializem. S tem so te države dokazale, da je mogoče gospodarsko sodelovanje med večjimi in manjšami državami, ne da bi se postavljalo v nevarnost njihovo državno in politično suverenost in neodvisnost v nasprotju z Marshallovim načrtom, ki so ga toliko opevali kot izključno gospodarskega in ki se je, posebno v poslednjem času, izkazal kot orodje ameriških monopolistov in imperialistov za gospodarsko, politično in državno zasužnjenje tistih dežel, ki so v njem vključene.

Svet za medsebojno gospodarsko pomoč bo v bližnji bodočnosti predstavljal dokončni poraz takozvane ameriške pomoči Evropi, ki jo celo najdoslednejši njeni pokrovitelji priznavajo kot navadno prevaro in špekulacijo Wall Streetskih finančnih mogotcev.

Vsi resnični demokrati bodo pozdravili ta pozitiven korak držav ljudske demokracije in Sovjetske zveze z navdušenjem in ga bodo smatrali tudi kot eno izmed največjih zmag mednarodnega demokratičnega gibanja.

Podaljšan rok za pregled volivnih imenikov

Zavezniška vojaška uprava je v sredo zvečer pooblastila conskega predsednika, da podaljša rok razstave volivnih imenikov od srede 26. t.m. do 19. ure nedelje 30. t.m.

Podaljšani rok bo omogočil upravičenim volivcem, da si natančneje pregledajo razstavljene volivne imenike in da tako v večji meri nevtralizirajo eventualne napake v imenih ali pa pomanjkljivosti.

Do sedaj so opazili, da je bilo 1420 reklamacij na 75.000 volivnih upravičencev, ki so obiskali sedeže, kjer so razstavljeni volivni imeniki.

Reklamacije bodo sprejemali do 19. ure ponedeljka 31. januarja.

Obveščamo vse volivne upravičence, ki so opazili nepravilnosti pri pregledu volivnih imenikov, da jim je na razpolago sedež Osrednje volivne komisije SIAU na trgu Ponterosso 6-II. Tam bodo dobili vse potrebne informacije za reklamacije, poprave itd. Vsi ki so opazili napake, naj se nemudoma zglase na tem sedežu.

PROSLAVIMO STOLETNICO PREŠERNOVE SMRTI

Letos obhaja vse slovenski narod stoletnico smrti največjega svojega sina dr.ja Franceta Prešerna. Njegov smrtni dan 8. februar je bil proglašen kot slovenski kulturni praznik, da se na ta dan oddolžimo velikemu geniju s kulturnim delom med narodom.

Tudi mi tržaški Slovenci bomo v Prešernovem tednu od 6.-13. februarja najlepše proslavili njegov spomin s kulturnimi prireditvami ter s poživljenjem našega prosvetna delovanja. Naj ne bo društva na tržaškem ozemlju, ki ne bi proslavilo za našo kulturo prevažne stoletnice. Vsako društvo naj si v ten tednu prevzame še posebno nalogo, da bo na kakršen koli način doprineslo k dvigu kulture med svojim ljudstvom, pa naj si bo to z razširjanjem slovenske napredne knjige ali časopisa, z osnovanjem tečajev, organiziranjem predvanj, s študijem kakega odrskega dela ali novih pesmi kakor tudi s posebno številko stenskega časopisa.

Vsak Slovenec naj po svoje prispeva k uspehu Prešernovega tedna!

PRIPRAVLJALNI ODBOR LJUDSKE PROSVETE

Pisatelj Mrzel aretiran

Kakor smo v zadnji številki poročali, med mnogimi drugimi naprednimi pisatelji tudi znani socialni pisatelj Ludvik Mrzel ni podpisal pisma, v katerem skušajo nekateri jugoslovanski književniki v odgovor na voščila sovjetskih književnikov braniti protisovjetsko politiko Titove klike.

Po vesteh iz Maribora je bil Ludvik Mrzel, ki je bil v poslednjem času upravnik Narodnega gledališča v Mariboru, aretiran, ker se ni strinjal s protisovjetsko politiko Titovega režima. Ludvik Mrzel je star borec za pravice delavskega razreda, zaradi česar je bil ponovno zaprt že pod staro Jugoslavijo. Med borbo je bil zaprt in aretiran v Italiji, nato pa so ga gestapovci zaprli v proslulem taborišču Dachau.

Te kulturne sramote ne bodo mogli ne njegov povzročitelj Kraigher, niti njegovi agenti v Trstu z ničemer opravičiti pred napredno kulturno javnostjo.

V CRDA se nadaljuje stavkovno gibanje

Zmagoslavno enotno nastopanje delavstva - 12-urne stavke v posameznih podjetjih - Sindikalni organizaciji vložili prošnjo za zborovanje na trgu Venezia - Gibanje bo trajalo do zloma delodajalskega odpora

Popolen uspeh 24-urne stavke, ki se je vršila preteklo soboto v podjetjih CRDA, je za ves tržaški delovni razred velike važnosti. Ta stavka nam je pokazala odločno voljo delavstva, da se ne bo pustilo še nadalje izkoriščati ali celo zasmehovati od strani kapitalistov. Kovinarji CRDA so pa konkretno pokazali, da je enotnost na sindikalnem polju vsekakor možna tudi v širšem obsegu, ko se gre za obrambo interesov življenjske važnosti.

Tukajšnji kapitalistični krogi, ki so računali na sindikalno razdvojenost, so ostali tokrat popolnoma razočarani. Očividno so v svojih izkoriščevalnih manevrih razumeli, da preveva sindikalne organizacije na bazi nov duh. To je volja in hotenje enotnosti in enotne sindikalne borbe. Kovinarji podjetja CRDA so gospodarjem jasno pokazali, da je prešel čas, ko so lahko v svojo korist izkoriščali trenje, ki je še obstojalo med delavstvom. Danes se ta nerazumevanja naglo odpravljajo. Delavstvo se globoko zaveda, da so enotni nastopi v obrambo svojih pravic najmočnejše orožje v rokah delavskega razreda.

To svojo zavest so kovinarji CRDA ponovno pokazali tudi na sindikalnem plenumu, ki se je vršil v torek 25. t.m. Plenum je bil sklican z namenom, da se delavci pogovorijo in sklepajo o novih oblikah sindikalne borbe, ki se je pokazala kot nujna, ker so delodajalci trdovratno vztrajali na svojih prvotnih pozicijah in nočejo nič slišati o upravičenih zahtevah delavstva. Na plenumu so delavci obeh sindikalnih organizacij ponovno in odločno izrazili svojo voljo, da se započeta sindikalna akcija nadaljuje. Jasno in nedvomno so povedali, da se svojim zahtevam ne bodo odpovedali in ne bodo klonili pod pritiskom in grožnjami delodajalcev. Sporazumno med obema sindikalnima organizacijama je bilo sklenjeno, da se akcija nadaljuje in sicer z 2 dnevnimi 12-urnimi stavkami v posameznih podjetjih CRDA. Sklenili so obenem, da za časa te akcije ne bodo več delali nad-ur.

2. februarja bo na trgu Venezia javno sindikalno zborovanje, za katero bodo sindikalne organizacije zaprosile dovoljenje od ZVU. Te dni se pa izvajajo sklepi tega plenuma. V posameznih podjetjih CRDA se dnevno vršijo 12-urne stavke. Tudi te stavke, kakor prva so v vseh podjetjih popolnoma uspele. Ponovno se kaže odločna volja vseh delavcev in uradnikov neglede na sindikalno pripadnost; da trdno vztrajajo na svojih zahtevah in da ne podležejo pritisku delodajalcev.

Uspeh stavk v CRDA pa je obenem pozitiven doprinos za vse tržaško delovno ljudstvo. Po vzgledu enotnega nastopa kovinarjev sledijo še druge sindikalne stroke, ki so istotako odločne v obrambi svojih pravic.

ZP STO na kongresu za človečanske pravice v Pragi

Zveza partizanov STO je prejela te dni pismo Začasnega odbora Mednarodnega kongresa za človečanske pravice. Začasni odbor vabi ZP na kongres, ki bo septembra t. l. v Pragi in ki se ga bodo udeležili predstavniki vseh držav sveta.

JUSTO KOŠUTA odpuščen

Justo Kosuta, režiser, igralec, ustanovitelj in organizator Slov. nar. gledališča v Trstu, je bil zaradi svojega odločnega političnega stališča z včerajšnjim dnem odpuščen iz službe pri Slovenskem narodnem gledališču za STO. Ob izročitvi razrešnice mu je prof. Ravbar dejal: «Žal nam je, ker mi bi te radi obdržali in tudi zato, ker je to prvi težak udarec za gledališče.» Tov. Košuta pa je odvrnil: «Žal, a zame ni to prvi slučaj, temveč drugi, ker prvič me je za časa fašistične okupacije iz istih razlogov odpustil od gledališča v Ljubljani general Rupnik.»

O podrobnostih bomo poročali prihodnjič.

Sovjetske žene ženam ASIZZ

Glavni odbor ASIZZ je te dni prejel iz Moskve pismo Antifašističnega komiteta sovjetskih žena. Objavljamo ga v celoti:

Drage prijateljice!

Antifašistični komitet sovjetskih žena se zahvaljuje tržaškim ženam in članom ASIZZ za tople pozdrave sovjetskim ženam ob priliki 31. obletnice Oktobrske socialistične revolucije.

Na žalost so nam vaša pisma prispela komaj 4. decembra in zaradi tega člani Komiteta niso mogli nastopati po radiu niti 16. novembra niti 2. decembra.

Na kongresu v Budimpešti se je naša delegacija z veseljem seznanila z vašimi tržaškimi delegatkami ter ob nastopu zvedela o pogumni borbi tržaških žena za mir in demokracijo.

Ob vrnitvi s kongresa smo sklicali sejo predsedstva Komiteta in poslušali poročilo voditeljice sovjetske delegacije na kongresu, Nine Popove o rezultatih II. mednarodnega kongresa žena. Predsedstvo si je očrtalo celo vrsto ukrepov za uresničenje kongresnih sklepov. V januarju bodo po prestolnicah nacionalnih republik, po vseh večjih mestih, v podjetjih, v zavodih in v kolhozih ženska zborovanja, na katerih bodo nastopile delegatke kongresa s poročili o rezultatih njegovega dela. Naš splošen in ženski tisk na široko osvetljuje delo kongresa.

Bomo vesele, če boste pisale o izkustvih svojega dela na tem področju in ravno tako povejte, kako so tržaške demokratične žene sprejele «Manifest».

Vemo, da vaša Zveza izdaja svojilist «Donne»; zato vam bi bile zelo hvaležne, če nam ga bi redno pošiljale v zameno z listom «Sovjetska žena».

Vroče vam želim uspehov v vašem delu. S pozdravom in najlepšimi željami.

LIDIJA PETROVA
odgovorna tajnica Komiteta

Lažni predstavniki ZAM razkrinkani pred SZDM

Glavni odbor ZAM je poslal Svetovni zvezi demokratične mladine pismo, kjer razkrinkuje neke domnevne predstavnike te organizacije na skupnem kongresu SKOJ-a in LMJ, ki je bil v Beogradu 15.12.48. Glavni odbor obvešča nadalje SZDM, da je vodstvo jugoslovanske mladine povabilo predstavnike ZAM na ta kongres. Vodstvo ZAM pa je odklonilo udeležbo. Kljub temu pa so se na kongresu predstavili Vesel Gorazd, Zora Pavlin (Bosilka), Petronio Ado in Vouk Anton ter nastopili v imenu ZAM, kar ne odgovarja resnici, ker ti elementi ne predstavljajo nič. Vodstvo ZAM piše tudi, da bo v kratkem poslalo spomenico o stanju mladine v coni B Tržaškega ozemlja.

STANOVANJSKE KRIZE se ne rešuje s pripomočki

ZVU je te dni javila, da se bodo v kratkem začela dela za izgradnjo novih hiš, kjer naj bi dobili stanovanje vsi tisti, ki so brez strehe. V obvestilu je omenjeno, da se pri Sv. Andreju in Sv. Ivanu gradi 364 stanovanj in v miljski občini pa 100. Vsa ta stanovanja bi morala biti izgotovljena do aprila. Dali so tudi na razpolago 45 milijonov lir za izgradnjo kmečkih hiš v nabrežinskodevinski občini.

ZVU si predpostavlja nalogo izgradnje hiš s pomočjo velikih zadružnih ustanov in 240 stanovanj v občinskem merilu. V projektu je tudi vrnitev hotelov in stanovanj, ki so zasedeni po vojaških ednicah, tako da bi bilo v kratkem prostih okoli 200 stanovanj. V Barkovljah naj bi se gradil hotel za družine okupacijskih vojakov.

Nove gradnje bi torej znašale po projektu ZVU stroški za 2 milijardi in 75 milijonov lir. Skupno bi mesto pridobilo 920 stanovanj, ki naj bi šla v svoji pretežni večini v prid prebivalcem brez lastne strehe.

Osnutek novih gradenj je dober, toda vsebuje neke pomanjkljivosti, ki jih je treba odpraviti.

Predvsem mora vojaška oblast predpostavljati, da morajo vsa stanovanja, ki bodo zgrajena v prihodnjosti, v roke tistim družinam in Tržačanom, ki že 4 ali več let nimajo lastnega stanovanja. Tega pravila se je treba držati, če se hokrizo.

če vsaj delno rešiti stanovanjsko Ampak moramo misliti, da je v Trstu 60.000 oseb brez strehe in da torej ni dovolj 920 stanovanj za vse te ljudi, katerih pretežna večina bi na ta način ostala še vedno brez lastne strehe.

Mislimo, da nastane ovira zaradi pomanjkanja denarnih sredstev — čeprav se za nepotrebne gradnje trosijo milijoni in milijoni. — Toda tudi to se da rešiti, ko preučimo dva predloga, ki ju je pred časom Vojaška uprava dobila. Prvi predlog pravi, da bi bilo primerno ustanoviti denarni fond za gradnjo stanovanj iz tistega denarja, ki ga delodajalci hranijo za odpravnine delavcem. Drugi predlog pa, ki dopolnjuje prvega, se tiče povišanja stanarine vsem tistim bogatim družinam, ki imajo velika in številna stanovanja.

S sprejemom teh dveh predlogov bi omogočena nadaljnja gradnja novih stanovanj in bi se spravilo pod streho ne manjšino, marveč večino 60.000 Tržačanov, ki se morajo stiskati po malih in nehigieničnih sobah porušenih poslopij.

Vsak korak na tem področju bomo pozdravili z veseljem, toda oblasti si morajo biti v svesti, da se ne da rešiti z osnutki ali pa z gradnjo par stotin stanovani, ki se izgubljajo v morju desetisočev Tržačanov brez strehe. K temu vprašanju morajo oblasti pristopiti resno in z dobro voljo ter nuditi stanovanjskemu uradu še večja pooblastila, da se odpravi sramoto, «stanovanji», kjer se majejo stene in sramoto 3 ali 4členskih družin, ki razpolagajo z desetimi ali več sobami.

Pismo Enotnih sindikatov Vojaški upravi

Zveza Enotnih sindikatov je poslala pismo ZVU, v katerem zahteva soudeležbo delavskih predstavnikov v odboru za finančno pomoč mali in srednji industriji. Pismo pravi, da Enotni sindikati se ne morejo strinjati z ukrepom o izločitvi določene sindikalne organizacije iz tega odbora, ker je to samovoljno in starokopitno. Pričakujejo odgovor.

Za dvig ljudske izobrazbe

V povojnem času je bilo iz javnega denarja izdanih mnogo milijonov za razna dela, ki so imela edini namen povečati udobje imovitim tržaškim slojem. V vsem tem času pa oblasti niso žrtvovale niti lire niti niso posvetile nobene skrbi za ljudsko prosveto. Ta pojav je značilen za vse države, kjer je javna uprava v rokah protiljudskih struj.

Venda je v izobrazbi delovnih množic zelo važna ne-le za dvig kulturne ravni ljudstva temveč je važna tudi za zboljšanje splošnega gospodarskega stanja vsega prebivalstva. Vsak delovni človek, zlasti še profesionist, bo tem bolje izvrševal svoje delo, čim popolnejša je njegova splošna izobrazba. Ze iz tega razloga bi morala tudi oblast posvetiti prosveti delovnega človeštva vso svojo skrb.

Tega se je dobro zavedala Komunistična partija in je zato to osnovno družbeno zahtevo vključila v svoj volivni program. Brez vsake demagogije je postavila program, ki ga je mogoče uresničiti. V šesti točki izjavlja, da se bo borila za ustanovitev javnih dvoran ter slovenskih in italijanskih ljudskih knjižnic, kakor tudi za ustanovitev slovenskega in italijanskega ljudskega gledališča.

Ta program v resnici ni v ničemer pretiran. Njegova postopna izvedba bo obremenila javni proračun sorazmerno zelo malo. Iz njega pa bo črpalo delovno ljudstvo velikanske koristi za vso bodočnost.

Eno najbolj perečih problemov ljudske prosvete so javne dvorane, brez katerih ni mogoče uspešno gojiti ljudsko umetnost, niti se ne morejo izobraževati široke plasti prebivalstva. Dvorane mestne občine in druge javne dvorane dajejo v najem raznim družbam, ki jih seveda izkoriščajo tako, da se jim rentirajo. Pri tem so prizadeti revni sloji, ki ne morejo potrositi 500 lir ali še več za eno samo predstavo. Vse ostale velike dvorane pa so v rokah zasebnikov in družb, ki prav tako nimajo nobenega razumevanja za potrebe ljudstva, temveč le za svoj dobiček. Tako ljudstvo nima niti ene primerne dvorane za gojitev kulture in široko izobrazbo prebivalstva. Male dvorane v mestu in na deželi še zdaleka ne morejo zadostiti vsem potrebam izobrazbe. Prvič zato, ker so majhne in za kulturne namene večinoma neprimerne; saj po večini nimajo niti odra niti ostale potrebne opreme. Drugič pa morajo biti na razpolago vsem demokratičnim organizacijam, ki se marsikdaj niti ne morejo zvrstiti.

Da se odpomore tej potrebi se bo morala bodoča uprava - in zato se bodo vse demokratične organizacije borile - resno oprijeti te dolžnosti. Ti kulturni domovi bodo morali ustrezati vsem potrebam izobrazbe prebivalstva svojega okoliša. V njem bo moralo biti prostora za ljudsko čitalnico, kamor bo po delu mogel priti vsakdo, da prebere časopise in revije, katerih si ne more kupiti niti izdajati dnevno po 50 lir za kavarno, da bi jih pregledal. Tudi ljudska knjižnica, ki bo zastonj ali za mali denar izposojala knjige, mora imeti tu svoje prostore. Za predavanja, igre, koncerte in druge kulturne prireditve mora biti tudi primerna dvorana z odrom in vso opremo. Poleg tega so potrebni tudi stranski prostori za pevske in godbene vaje, za večerno šolo ter izobraževalne in strokovne tečaje. V tem domu kulture bi bila združena vsa prosvetna in izobraževalna delavnost za določeni mestni ali podeželski okoliš.

Take domove bi bilo treba zgraditi najprej v onih predelih, ki imajo zato največje potrebe. Tu prihaja v prvi vrsti v poštev mestno središče. Ker bi v tem domu imeli svoj sedež srednje kulturne ustanove kot so slovensko in italijansko ljudsko gledališče, študijska in osrednja ljudska knjižnica ter razni umetniški in prosvetni tečaji, bo moral seveda zadostovati po svojih prostorih vsem navedenim potrebam. V mestu samemu bo nujno treba graditi tak e domove tudi v središču najbolj obljudenih mestnih predelov. Tako jih je zlasti treba postaviti pri Sv. Jakobu (za sektorje Sv. Jakob, Sv. Vid, Ponziano in Magdaleno), v Rojanu (za Rojan, Skorkljo, Greto in Barkovlje), pri Sv. Ivanu (za Sv. Ivan, Skoljet, Sv. Lojz in Podlonjer), ter pri Sv. Ani (za Sv. Ano, Kolonkovec in Skedanj). Prav tako bi bila potrebna njih zgraditev za podeželske okoliše kot so Miljski hribi, Breg, bazovska planota, zgoniški okoliš, Nabrežina in Sesljan-Devin.

Da bodo ti domovi v resnici služili svojem namenu je potrebno, da jih uporabljajo organizacije za ljudsko prosveto. Za vzdrževanje in popravila domov bo seveda morala skrbeti njih lastnica t.j. občina. Nadzorstvo nad pravilno uporabo teh domov bi izvajal posebni kulturni svet, kjer bi bili zastopani tako občinski odbor kakor tudi organizacije ljudske prosvete in po svojih zastopnikih tudi ljudstvo prizadetega okoliša.

b.

POLITIČNI OBZORNIK

Pretekli teden se je odlikoval po bogastvu političnih dogodkov v svetu. Pozornost mednarodne politične javnosti je predvsem priklenilo osnovanje «Sveta medsebojne gospodarske pomoči» med ZSSR in državami ljudske demokracije.

Kitajska

Ostavka in beg Cangkajška sta bila signal popolnega političnega, vojaškega in gospodarskega kaosa v nacionalističnem delu Kitajske. Začasno predsedstvo je prevzel Cangkajškov namestnik Litungjen, ki je takoj ponudil premirje Ljudski armadi. Ponudba premirja iz strani nacionalistov je ponoven poskus prevare, ampak predstavniki Ljudske armade so odgovorili, da so pripravljeni na mirovne pogovore v slučaju, da je nacionalistična «vlada» pripravljena sprejeti 8 točk Maocetunga. Na vojaškem področju pa beležimo osvobojenje Pekinga, kjer je Ljudska armada zajela 130.000 vojakov, ter bliskovito napredovanje v smeri Nankinga, od koder se je začel množični beg vseh bogatašev in večjih vladnih uslužbencev.

Japonska

Zmage kitajske ljudske vojske odmevajo tudi v zibelki vzhodnoazijskega imperializma. Na političnih volitvah, ki so bile v nedeljo, je Komunistična partija izvojevala veliko zmago. V prejšnjem parlamentu je imela 4 poslance, medtem ko jih bo sedaj imela 35. Ameriški imperializem, ki računa na reakcionarno in šovinistično razpoloženje Japonske, se je kruto prevaril in je dobil v doslej sigurni postojanki velik udarec.

Palestina

Tudi v Palestini so bile volitve v izraelsko skupščino. Značilno je dejstvo, da je Bevin, «socialistični» zunanji minister Velike Britanije, dva dni pred volitvami razbobnal po svetu vest, da bo britanska vlada priznala državo Izrael. Dan po volitvah pa se je izrazil zelo megleno v tem pogledu. Celo konzervativci, ki so poznani kot razbesneli imperialisti in kolonialisti, so kritizirali Bevinovo politiko, ki «zmanjšuje vpliv V. Britanije na Bližnjem vzhodu». Volitve v Palestini so potekale v najboljšem redu. Zmagala je Ben Gurionova socialistična stranka, ki «simpatizira» za ZDA. Na drugem mestu so levi socialisti in Komunistična partija.

Indonezija

Poročevalci agencij beležijo v zadnjih dneh poživljeno partizansko delovanje na javajskem otoku. V marsikaterem kraju, predvsem pa v južnih predelih velikega otoka, je na novo ustanovljena indonezijska republikanska vojska stopila v ofenzivo proti nizozemskim imperialistom.

Francija

Te dni se je začel proces, ki so ga ameriški imperialisti uprizorili preko «osla svobode» Kravčenka, da bi zmanjšali v demokratičnih množicah sveta zaupanje in ljubezen do Sovjetske zveze. Vzrok procesa je nek članek, ki ga je pred časom objavila napredna revija «Lettres francaises» in v katerem je pisec ugotavljal, da je Kravčenkovo knjigo «izbral sem svobodo» spisal nek ameriški novinar po nalogu politične policije ZDA. Že takoj v začetku so priče popolnoma razbesnele «osla svobode», ko so mu dokazale, da pisec knjige ne pozna ruščine, Sovjetske zveze in da je enostaven lažnivec. Tako se ta proces, ki naj bi bil po želji imperialistov «proces tega stoletja», obrača proti Kravčenku in preko njega proti kretenski propagandi ameriških imperialistov.

Italija

V nedeljo sta imela tovariša Togliatti in Cachin govor v Adrijanskem teatru v Rimu. Oba govornika sta povdarila, da je sporazum med socialističnim in kapitalističnim svetovom možen, ne da bi bilo treba vojne. Povdarila sta tudi povezanost francoskih in italijanskih demokratičnih množic, ki se borijo za obstoj domovine pred grabežljivostjo tujih in domačih imperialistov. Togliatti je nadalje dejal, da je zmaga socializma zagotovljena kljub obratnim poskusom finančnega kapitala in izdajalcev Titovega kova. Ta teden je bil tudi kongres Saragatovcev, ki so tokrat nesramno dokazali svojo vdinjenost Degasperiju in Vatikanu.

Jugoslavija

Na II. kongresu KP Srbije je Tito imel govor, v katerem je dejal, da se propaganda Sovjetske zveze in držav ljudske demokracije poslužuje fašističnih in Goebbelsovih metod. Brez komentarja.

DELO V MESTU IN NA VASI

Strogo konspirativne "konference,,

Ves pretekli teden je Babič preko svojih časopisov ubiral s pomoženo silo strune «enotnosti». Kaj se skriva za to taktiko? Pisanje o enotnosti demokratov naj vtepe v glavo ljudem, da v Trstu ni demokratične enotnosti. To pisanje podtika, da je resolucija razbila enotnost demokratičnih množic in da je sedaj podružnica beograjskih izdajalcev v Trstu poklicana da zgradi ponovno to, kar je boljševiška partija z resolucijo IU uničila.

Ali res ni enotnosti demokratičnih množic v Trstu? Demokratične množice v Trstu, ko so izgnale izdajalce iz svoje srede so popolnoma enotne. Proti tej kompaktni enotnosti se zaganjajo le špijoni iz lonjerskega procesa, razbijači, janatični nacionalisti, ter malo število zapeljanih, z grožnjami in izsiljevanjem primoranih ljudi.

Naše organizacije so del svetovne protiimperialistične fronte. Partija je član svetovne družine komunističnih partij, sindikat je del svetovne sindikalne zveze, žene so član MDŽZ, mladina je del svetovne demokratične mladine. Naša demokratična enotnost je torej popolna. Tako na znotraj, v samem Trstu in isto na zunaj, v svetovnem merilu. Govorjenje in pisanje o enotnosti demokratičnih «množic», pa ne poskuša samo prikazati Babiča kot demokrata, marveč hoče vtepsti vsem v glavo, da so demokratične množice na «njegovi» strani. On hoče govoriti v imenu tržaškega proletariata, tistega proletarijata, ki noče sploh slišati o Babiču in njegovi «novi» teoriji. On hoče govoriti v imenu Partije; čeprav se njegovi agenti niso upali nastopiti na kongresu. Bali so se namreč pokazati koliko jih je. Hoče govoriti v imenu SIAU, v imenu mladine, v imenu partizanov. No sedaj se je pa oglasil še v imenu ASIZZ. Sedaj je uvidel, da postaja že smešen pred vso demokratično javnostjo, kot smo to že zadnjič omenili. Zato je hotel pokazati svoje «silne množice». Zato je priredil «konferenco» ASIZZ. Ta poslednja Babičeva predpustna burka pa ga je nasprotno dokončno razkrinkala. Iz nje lahko povlečemo dragocene zaključke.

Proseška prireditev Babičeve skupine je prišla kot blisk iz jasnega neba. Nihče ni mogel niti slutiti, niti sumiti, da se pripravljajo taki «veliki» dogodki v Babičevi skupini. Noben časopis ni objavil niti črtice o volitvah delegatk, nič se ni govorilo o potrebi, da se razčistijo kaki problemi in sploh ni bilo zato nobene kampanje, kjer bi se množice lahko spoznale z vprašanji, ki se bodo obravnavali. Celo na Proseku niso vedeli, kaj se bo dogodilo v njihovi vasi.

To pomeni:

1. O konferenci sploh ni govora, ker niso tam nastopile delegatke, nego privatne osebe, agentke, aktivistke in uradnice Babiča.

2. Stroga konspirancija jasno kaže, da Babič ne more več organizirati niti take burke, kot je bila škedenjska. On je s svojo «konferenco ASIZZ» presenetil tokrat celo svoje pristaše, še bolj pa ostalo javnost. On se boji lastnega ljudstva bolj kot kdajkoli poprej in zato dela v strogi tajnosti.

3. Od konspirativnih manifestacij, proslav, organizacij itd. je sedaj prešel do konspirativnih «konferenc». Zato je sestanek njegovih aktivistk na Proseku ponovni dokaz, da nima za seboj nikogar več, razen istih njegovih aktivistk in agentov.

Kar se pa tiče vsebine «konference», se ne izplača izgubljati preveč besed. Govorile so na veliko o «enotnosti vseh demokratov» in se obračale na MDŽZ (Mednarodno demokratično žensko zvezo), češ, da so nabrale 9000 podpisov. Raje naj bi bile govorile o stotinah žena, ki so jih prevarile in ki so se podpisale, ne da bi vedele kaj podpisujejo ter so pozneje svoje podpise preklicale. Raje naj bi govorile o izsiljevalnih metodah v Istri. Tako bodo vedele, da tisti podpisi ne pomenijo nič, kakor ne pomeni nič strogo konspirativna «konferenca» na Proseku.

O MDŽZ pa naj molče. Demokratične žene vsega sveta so dale ASIZZ že popolno priznanje, sedaj so ga dobile tudi od sovjetskih žena. ASIZZ bo praznovala 8. marec skupno z vsemi ostalimi ženami sveta.

S. MAREC

Antifašistična slovansko-italijanženska zveza je že začela s pripravami za proslavo 8. marca, mednarodnega dneva žena.

Ta teden se je sestal odbor ASIZZ, ki je pripravil program proslav. Vršile se bodo konference in kulturne predstave. ASIZZ si je zadala nalogo, utrditi svojo organizacijo, da še bolj poveže žene iz mesta, tovarn in vasi za čimuspešnejšo borbo za mir in obrambo ženskih pravic.

VOLITVE V TVORNIŠKE ODBORE

Paritetična komisija je imela svoj prvi sestanek

Na sindikalnem polju beležimo v zadnjem času nov pozitiven doprinos za izvedbo organizirane sindikalne enotnosti. To so bodoče volitve v tovarniške odbore.

Pretekli teden se je prvič sestala centralna volivna paritetična komisija sestavljena iz zastopnikov Enotnih sindikatov in Delavske zbornice. Komisija je izdala prvi proglas delavcem industrijske stroke. V proglasu poziva vse delavce, tovarniške odbore in komisije, da čimpreje sestavijo tovarniške volivne komisije, ki bodo izvedle volitve v tovarniške odbore.

Delavci se zavedajo važnosti tega koraka, ki so ga pozdravili z velikim zadoščenjem. V nekaterih podjetjih kot n. pr. v tovarni Aquila, FLENT, konopljarni, so takoj prešli na konkretno delo za sestavo paritetičnih komisij.

Tvorniški odbori, ki bodo izšli iz bodočih volitev so pozitiven korak naprej za organizirano sindikalno enotnost ne samo na bazi temveč tudi v vodstvu. Tvorniški odbori, pripoznani s sporazumom tudi od delodajalcev, bodo imeli brez dvoma večje in uspešnejše možnosti za obrambo življenjskih interesov delovnega ljudstva. Tega se tržaški delavski razred jasno zaveda in je to tudi pokazal s svojim zanimanjem in konkretnimi pripravami. Važnosti te pridobitve tržaškega delovnega ljudstva pa se zavedajo tudi gotovi reakcjonarni krogi, ki so vedno skušali in se še danes niso odrekli poizkusom, da bi ovirali sindikalno uravnovešenje. To je povsem logično: njihovi interesi so v nasprotju z interesi delovnega ljudstva in vsled tega tem krogom ni mar, da pride do sindikalne enotnosti.

Toda kljub vsemu se enotnost na sindikalnem polju konkretno izvaja. Delovno ljudstvo čuti nujno potrebo sindikalne organizirane enotnosti, da se na ta način lahko uspešneje postavi v obrambo proti naraščajoči ofenzivi kapitalistov. Temu je dokaz 24-urna stavka v CRDA, ki je popolnoma uspela. Temu so dokaz tudi druge enotne sindikalne akcije, izvedene v zadnjem času. Odgovorni krogi naj se dobro zavedajo, da ni mogoče iti preko odločne volje delavstva na bazi.

Kaj je s posojilom Svobode?

Primorski dnevnik od 3. novembra 1948 objavil obširen članek, povzet iz «Slovenskega poročevalca» glede registracije obveznic in priznanic posojila svobode in posojila narodne osvoboditve. Razumljivo je, da so se na podlagi tega članka oglasili številni naši kmetje in drugi, ki so za časa narodno osvobodilne borbe podpisali ta posojila, bodisi v denarju ali dajatvah. Posojilodajalci so se zglasili na Enotnih sindikatih za podrobnejša pojasnila, toda Enotni sindikati niso ničesar vedeli in še danes ne vedo, kaj je s temi posojili.

Znano nam je, da si je takrat prevzela nalogo rešiti to zadevo jugoslovanska Ekonomska delegacija v Trstu in sicer v doglednem času. Ker so pa od takrat pretekli že tri je meseci in ni od nobene strani nikakšne rešitve, se naši ljudje upravičeno vprašujejo kako misli jugoslovanska vlada rešiti to zadevo. Državljani STO, ki so dali svoj doprinos v narodno osvobodilni borbi imajo brez dvoma iste pravice kot državljani FLRJ. Naši kmetje, ki se nahajajo v težkem položaju, za kar bi morali vedeti tudi tukajšnji predstavniki FLRJ, bi eventuelno vzeli na račun vračila posojila les ali modro galico. Smatramo, da bi se beograjska vlada v tem smislu lahko sporazumela s tukajšnjo vojaško upravo, katera ji bo, upajmo, šla na roko za uvoz tega blaga.

«Borbeni» Primorski dnevnik pa o tem vprašanju nekam zagonetno molči. Ali je morda «slučajno» pozabil pa ta problem, o katerem je na široko pisal? Ali se ne zdi Babiču in njegovim «zvestim», da bi bilo vsekakor bolj umestno uporabiti vsaj del onega denarja, ki ga ti «aktivisti» na široko razsipavajo, za povračilo posojil našim revnim kmetom.

Tako zgleda razbobnana pasaža med novimi hišami pri Sv. Anj in glavno cesto. Za to pasažo se je zanimal conski svet in... je postala navadna steza preko železniške proge. In kljub temu se hvalijo, da so jo... zgradili!

Danes pred sodiščem organizacije Sv. Jakoba

Danes se bo nadaljeval proces proti Kulturnemu koržku Rinaldi, Prosvetnemu društvu Ivan Cankar, ZAM in KP V. okraja. Kot tožitelji teh prosvetnih ustanov in organizacij nastopajo Babičevi «lastniki» Ljudskega doma pri Sv. Jakobu. Značilno je, da se ti ljudje ne spominjajo več svojih obljub o sedežu demokratičnih organizacij Sv. Jakoba in se nočejo spomniti deleža delavcev, mladincev, okoliških kmetov, žena in na splošno vseh demokratov pri graditvi Ljudskega doma.

Nacionalisti Babičeve skupine so se pokazali s tem, da terajo na zatožno klop demokratične, politične in prosvetne organizacije Sv. Jakoba, da niso samo politični sleparji, marveč tudi in predvsem navadni prevaranti, ki so najprej izrabili navdušenje in veselje množic, da bi zgradili Ljudski dom in potem pa so začeli izjavljati, da to ni Ljudski dom, marveč stavba Ciril-Metodove družbe iz Ljubljane, Te «resnice» pa niso povedali, ko so ljudske množice prihajale na prostovolino delo ob nedeljah, v delavnikih, v slabem in dobrem vremenu.

Kot plačilo za dograjeno stavbo pravijo, da delo, ki so ga izvršile demokratične množice, ni vredno niti najmanjšega dela hiše. In poleg tega pa tožijo predstavnike demokratičnih organizacij in hočejo preko njih izgnati K.K. Rinaldi, P. D. Ivan Cankar, KP in ZAM V. okraja. Te organizacije so zasedle nekaj sob IV. nadstropja Ljudskega doma, ker jim je to pripadalo že po dogovoru pred začetkom stavbenih del.

Vsekakor je ta Babičeva poteza najpodlejše izmed podlih dejanj, ki jih je zakrivil s svojo nacionalistično skupino proti ljudskim množicam našega mesta. Tako početje je izzvalo v ljudstvu upravičeno ogorčenje.

Jasno je, da se bodo tukajšnji agenti Titove skupine poslužili na današnjem procesu vseh tistih laži, ki jih predobro označujejo. Na lonjerskem procesu so tudi dokazali, da uživajo simpatije nekaterih krogov, na tem procesu pa bodo tudi izkoristili te «simpatije». Toda pravica in resnica je na strani ljudstva in proces bi moral dokazati v pravi luči dvojno lice skupine izdajalcev.

Pogrebno društvo Sv Marije Magdalene bo v nedeljo 30. t.m. ob 9. uri imelo svoje redno člansko zborovanje v gostilni bivšega Konzumnega društva na Kolonkovcu.

Prosvetna stroka in razbijaški manevri

«Ti si se obrnil na Enotne sindikate. Ali veš kaj pomeni danes obračati se na ES za pomoč? Ali veš kaj so ES»? Cigave so te besede? Vsak bi misilil, da jih je izrekel pristaš Demokratske zveze ali pa Voce Libere itd. Te besede je, nasprotno, izrekel Pahor Drago, «organizator» SHPZ, in desna roka Babiča v njegovem tajništvu OF. Seveda jih ni izrekel na javnem zborovanju. Za zborovanja imajo on in njemu sliči polna usta demokracije in revolucionarne borbe. Take besede govori posameznikom, za hrbtom demokratičnih množic.

Nasprotno pa smo lahko brali 20.1.49. v podnaslovu velikega članka, ki je bil ves naperjen proti ES. «Enotni sindikati se niso dovolj potrudili, da bi poskrbeli za podatke, ki bi se jih lahko posluževali v obrambo slovenskega šolstva in učiteljstva». Tako se poskuša vsa nacionalistična skupina prikazati kot branilka slovenstva proti italijanskemu nacionalizmu v ES.

Politika slovenskih sindikalnih predstavnikov, je pa bila od samega začetka, leto pred resolucijo razbijaška in nacionalistična. Italijanske tovariše in predsednika sindikalnega odbora samega niso nikdar obveščali o svojem delu. Kulot, Presel, Perhavec in drugi so smatrali, da oni ne odgovarjajo nikakor pred sindikalnim odborom, nego samo pred SHPZ, to je pred Pahorjem. Na primer:

2. Lansko leto v jeseni so prišli tako daleč, da so celo odklonili, da obvestijo odbor in predsednika (prof. Weissa), kdo bo imel nek referat in o kašni snovi bo govornik obravnaval.

2. Predsednik odbora in italijanski tovariši niso bili nikdar obveščeni, da so morali slovenski prosvetni delavci (1946) podpisati izjavo, da ne bodo stavkali. Tako ni mogel sindikat nikoli protestirati na Svetovni sindikalni zvezi. Po direktivah Pahorja so torej nacionalisti v prosvetnem sindikatu že dolgo pred resolucijo zavzeli nacionalistično in razbijaško stališče.

3. Po resoluciji IU se je njihovo razbijaštvo stopnjevalo tako, da so utajili in zakrili dopise in pritožbe proti delu Pahorja in ostale nacionalistične skupine pred predsednikom sindikata in sindikalnim odborom. Ta pisma pa je, nacionalistična skupina v sindikatu predajala Pahorju, ki si je tako lastil pravice sindikalnega odbora.

Enotni sindikati so za Pahorja črna ovca, ki jo je treba razbijati, ne v javnih govorih, nego v konkretnem delu. Pahor je po resoluciji IU postal desna roka Babiča, in je v tajništvu Babičeve OF, vodi razbijaško delo v SHPZ, on je glavna oseba v uradih ul. Ruggero Manna, pod njegovim pokroviteljstvom delajo tudi njegovi agenti na razbijanju prosvetnega sindikata.

V poslednjem času je pričela Demokratska zveza graditi «svobodne» sindikate. Prav v tem času je pričel Pahor ponovno svoje razdiralno delo v ES. Babičeva skupina pripravlja očividno preko Pahorja svoj prehod v bele sindikate zato so v poslednjem času podesetorili svoje provokacije in razbijaštvo v ES.

Cenijo škodo prizadetim kmetom

Po treh letih zavlačevanja, se je VU končno odločila, da preceni škodo, ki so jo anglo-ameriške čete povzročile na zemljiščih številnih kmetovalcev Lonjerja in Bazovice. Pretekli teden so prišle in pričele z delom na licu mesta komisije, imenovane od VU.

Naši prizadeti kmetje se upravičeno sprašujejo, kako se bo po treh letih lahko ugotovila dejanska škoda, ko je že čas zakril sledove. Vsekakor morajo komisije to upoštevati, ker bi bili kmetje v nasprotnem primeru izdatno oškodovani. Iz verodostojnih virov smo zvedeli, da se bo v doglednem času izplačala odškodnina prvi skupini 93 prizadetih, na kar bodo sledili še ostali.

Prizadeti kmetje pričakujejo, da se bo to vprašanje rešilo v kratkem času in brez vsakega zavlačevanja.

Težka nesreča na potopljeni ladiji

V ponedeljek ob 11,45 se je zgodila na potopljeni ladji «Hume» pri škedenjski livarni težka nesreča, ki je zahtevala 4 človeške žrtve. Do nesreče je prišlo zaradi eksplozije nekega prostora ladje, kjer je bilo nekaj nafte. V sredo popoldne je bil veličastni pogreb Dantea Catagnotti, Ivana Antonazzi, Angela Dovier in Seconda Arrigotti. Pogreba se je udeležila stotjsočglava množica. Na pobrebu so bile zastopane sindikalne organizacije, politične stranke in conske oblasti. Naš list se pridružuje žalovanju družin umrlih.

Nameščenci javnih ustanov proti nadaljnjemu izkoriščanju

V ponedeljek 24-urna stavka - Člani ES in DZ enotno nastopajo

Med delavci in nameščenci javnih ustanov in tržaške občine vlada razumljivo ogorčenje, ker so tozadevne uprave odbile zahteve delavcev in nameščencev za sestavo novih mezdnih tabel. Razen tega je Vojaška uprava izdala odlok, s katerim se zahteva, da morajo delavci in nameščenci, ki so že prejeli nagrade «una tantum», jih povrniti v obrokih. Ta ukrep je upravičeno ogorčil vse delavstvo občine in javnih ustanov.

V obrambo svojih interesov, so 17. t.m. stopili v 2-urno stavko vsi delavci in nameščenci. Stavka je zaradi enotnosti na bazi popolnoma uspela.

Sindikalna akcija pa se ni s tem končala, potrebno je bilo nadaljevati odločno borbo. Vodstvo Delavske zbornice pa je v tem pogledu šlo preko volje po enotnosti, ki obstoja na bazi ter je sklicalo sindikalni plenum te stroke edino za svoje člane, dočim so se člani ES zbrali na ločenem zborovanju. Toda zahteva in sklepi, ki so prišli do izraza so bili povsem sliični, bodisi Dz kakor ES. Prišlo je do odločitve, da se proglasi v ponedeljek 24-urno stavko in sicer v slučaju, da ne bi VU in občinske uprave sprejele upravičenih zahtev delavcev in namešcencev. Člani ES so pozvali člane DZ kakor ES. Prišlo je do odloditeljev dosledno spoštovanje podpisanega medsebojnega sporazuma za enotno sindikalno akcijo, katera bo edino na ta način uspešna. Enotni sindikati so obenem poslali conskemu predsedstvu izčrpen dopis, v katerem postavljajo zahteve delavcev in namešcencev javnih ustanov in občine, na katere naj predsedstvo da svoj odgovor do današnjega dne.

SOLIDARNOST s Prjpravljalnim odborom

Objavljamo tri resolucije, ki so jih poslala prosvetna društva Pripravljelnemu odboru za zaščito in gojenje napredne ljudske kulture:

Odbor prosvetnega društva Ivan Kralj-Mirko-Domjo izraža polno zaupanje in solidarnost Pripravljalnemu odboru za zaščito in gojenje ljudske kulture ter je prepričan, da bo ta odbor vodil in gojil resnično in napredno ljudsko kulturo.

Povdarja, da ne bo zlorabljal prosvete v politične namene, temveč da bo na prosvetnem polju deloval v interesu napredne in ljudske kulture v pravem demokratičnem duhu.

Ostro obsoja delovanje nekaterih zagrizenih članov vodstva SHPZ, ki izrabljajo prosveto v svoje politične namene in skušajo razbiti enotnost prosvetnih društev.

Odbor prosv. društva
Ivan Kralj-Mirko; DOMJO

Pripravljalni odbor P. D. Simona Jenka, ki se je sestal dne 13. t.m., da preuči stanje društva, objavlja sledečo resolucijo:

Ker se je ugotovilo, da je vodstvo prosvetnega društva «Simona Jenka» vnašalo v prosvetno društvo razbijaštvo po direktivah takozvanega vodstva SHPZ z že znanimi voditelj po vzorcu Pahorja, Presla in drugih,

izraža

vso solidarnost in zaupanje Pripravljalnemu odboru za zaščito in gojenje napredne ljudske prosvete, ki je bil imenovan na željo vseh poštenih in dosledno borbenih prosvetnih delavcev, ki so se zbrali na svojem sestanku 11.12.1948, da rešijo prosveto iz rok neke skupine malomeščanske gospode. Zato

obsoja

bivši odbor Simona Jenka, ki so ga sestavljali nekateri razbijaški elementi, katerih je društvo postalo monopol,

protestira

proti zlonamernem početju tega odbora, ki je zapustil sedež društva samega in se sestaja v gostilni, ne da bi o tem obvestil svojevje člane.

poziva

vse svoje člane, da odstranijo take «predstavnike» društva ter da ostanejo zvesti Pripravljalnemu odboru, ki nas vodi po pravi poti do resnične in prave ljudske prosvete.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Pripravljalni odbor
P. D. «SIMON JENKO»

Odbor P. D. «Prešeren» iz Boljunca je preučil na svoji seji stanje, v katerem se nahaja prosvetno delo na vasi in v Trstu sploh.

Razni elementi na vodstvu SHPZ so skušali zapeljati naše prosvetno delo na pot, ki je protiljudska. Ovirali so zlasti v zadnjih časih vsako prosvetno delo, a kaj šele, da bi prosvetno delo gojili. Njihovo postopanje ostro obsojamo.

Prepričani smo da nam bo Pripravljalni odbor za zaščito in gojenje ljudske kulture nudil vsestransko pomoč. Zato izražamo temu odboru vse zaupanje in solidarnost.

OBJAVE

V nedeljo 30. t.m. ob 9.30 bo v kino dvorani Nabrežine organizacijska konferenca X. okraja. Naj bodo prisotni vsi člani KP okraja.

Dnevni red:
1. Organizacijsko poročilo
2. Diskusija
3. Zaključek

Istega dne ob 19 bo v dvorani na postaji ples in loterija. Prireja KP X. okraja. Vabljeni vsi.

* * *

Konferenca tov. Vidalija, ki se je imela vršiti v nedeljo 30. t.m. v PD «Marušič (dvorani Jura) na Lovcu, je iz tehničnih razlogov prenešena.

* * *

Začasni delovni Odbor Prosvetnega Društva Marij Matjašič-Milan v Barkovljah priredi dne 8. febr. 1949 Prešernovo proslavo.

Spored proslave, ki se bo vršila v društvenih prostorih (Ljudski Dom) bo pravočasno javljen.

Začasni delovni Odbor Prosvetnega Društva Marij Matjašič-Milan v Barkovljah poroča, da se vrši vpisovanje za tečaj slovenskega jezika vsak dan od 18. do 21. ure v društvenih prostorih (Ljudski Dom).

Tečaj prične 10. februarja 1949.

* * *

PD «Ravber» Greta priredi danes ob 20 uri s sodelovanjem dramske skupine PD «Tomažič» enodejanko U. Casadija «Senza confini». Sledi šaljiv prizor «La casa degli spiriti».

* * *

Vsi odborniki in terenski referenti za kmetijstvo so vabljeni, da se udeležijo sestanka, ki se bo vršil v soboto 5. februarja t.l. ob 18 uri, na sedežu ES, ul. Imbriani 5-I. Ker se bo razpravljalo o važnih problemih kmetijstva, naj se sestanka udeležijo vsi.

Enotni Sindikati — kmetijska stroka

Posestniki, od katerih namevara Vojaška uprava vzeti v najem zemljišča, naj se zglasijo radi navodil na sedežu ES, ul. Imbriani 5-I.

* * *

Vsi polovinarji in koloni, katerim niso gospodarji prispevali 40% za hišna popravila in izboljšanje zemljišč, naj se takoj zglasijo na sedežu ES - ul. Imbriani 5-I, kjer bodo dobili potrebna pojasnila.

Zgodovinski dnevi

29. jan. 1706 se je rodil Benjamin Franklin, ki je iznašel strelovod. Pobudo za to je dobil med slovenskimi ribiči v Devinu, ko se je tam ustavil na svojem potovanju po Evropi. Naši ribiči so tedaj za klicanje ribičev k obali uporabljali tolkač nekih razpadajočih grajskih vrat devinskega gradu. Ob slabem vremenu so se tolkaču kresile iskre. Opozorjen na ta pojav je začel Franklin razglabljati, kar je dovedlo do iznajdbe strelovoda. Franklin je umrl leta 1790.

29. jan. 1805 je bila ustanovljena prva univerza v Harkovu.

30. jan. 1946 je bila sprejeta Ustava FLRJ.

31. jan. 1797 je bil rojen svetovno slavni komponist Shubert P. Franc, ki je umrl 19.11. 1828.

3. feb. 1785 se je rodil v Ljubljani v Zgornji Šiški, Valentin Vodnik, prvi slovenski pesnik in utemeljitelj slovenskega časnikarstva. Izdal je prvi slovenski časopis «Ljubljanske Novice», ki ga je od leta 1797 1799 sam urejal in pisal. Napisal je tudi mnogo učnih knjig, s katerimi je utrdil pouk slovenščine v šoli.

(RADIO)

TRST II

Slovenska poročila vsak dan od 7.45, 12.45, 19.45 in 23.15

SOBOTA 29.: 13,40 Partizanske pesmi; 18 Iz slovanskih oper; 18.30 Orkester Bojana Adamiča; 20.10 Znani pianisti; 22 Večerni koncert.

NEDELJA 30.1.: 11.15 Venturinijeve skladbe poje Komorni zbor; 11.45 Nedeljska glasba; 13 Glasba po željah; 14.30 Iz opernega sveta; 18 To kar vsakdo rad posluša; 19.45 Orkestralna glasba predklasičnih skladateljev; 20.45 Koloraturne operne arije; 21 Vesela oddaja; 22 Rachmaninov: Simfonija št. II.

PONEDELJEK 31.1.: 13 Ruske pesmi; 13.30 Odlomki iz violinskih koncertov; 18.15 Mozart: Trio v Es duru op. 14; 18.45 Samospeve Bogomirja Leskoviča poje - Zlata Gjungjenac; 19 Zdravniški vedež; 20.45 Delibes: «Lakmé» opera v 3 dejanjih.

TOREK 1.2.: 13 Češke in slovaške melodije; 18 Klavirske skladbe modernih mojstrov; 20 Slovenske narodne pesmi poje Slavica Batistuta; 20.15 Arije iz Massenettovih oper; 20.45 Straussovi valčki; 21 Slušna igra.

SREDA 2.2.: 13 Glasba po željah; 18.15 Iz slovanskih oper; 19.15 Glasbene slike; 20 Pesmi in plesi raznih narodov; 21.30 Zabavni orkester Bojana Adamiča; 22.15 Beethoven: Klavirski koncert v C duru.

ČETRTEK 3.2.: 13 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov; 13.30 Iz skladb Ravela in Debussyja; 18 Orkester Albert Dermelj; 18.30 Cesar Francki Preludij, koral in fuga; 20 Poje Komorni zbor, dirigent Vrabec Ubaldi; 21 Slušna igra.

PETEK 4.2.: 13 Glasba po željah; 13.45 Pesmi za glas in orkester; 18.15 Glasbeno predavanje: Dunajska klasika; 19.15 Pevski koncert sopranistke Pavle Potrate; 20 Operne fantazije in baleti; 21.45 Simfonični koncert.

* * *

RADIO MOSKVA

v srbohrvaščini

čas 7,30 val. dol 25,08 25,23; čas 18,30 val. dol. 25,08 30,8; čas 20,00 val. dol. 30,8 41,12 377,4; čas 21,30 val. dol. 30,8 41,12 377,4.

v slovenščini

čas 18,45 val. dol. 25,08 30,8; čas 21,0 val. dol. 30,8 41,12 377,4.

PRAGA

čas 15,30 val. dol. 31,41; čas 17,30 val. dol. 31,41 19,35; čas 20,30 val. dol. 39,92.

* * *

BUKAREŠTA

čas 19,00 val. dol. 50.

* * *

BUDIMPEŠTA

čas 18,00 val. dol. 549.

* * *

SOFIJA

čas 20,50 val. dol. 31,92; čas 22,20 val. dol. 391.

* * *

VARŠAVA

čas 19,00 val. dol. 48,25.

* * *

TIRANA

čas 21,00 val. dol. 38,22.

Odgovorni urednik
DUŠAN KODRIČ
Dovoljenje A.I.S.
Tiska Tržaški tiskarski zavod ul. Montecchi 6

ŠKORKLJA ZAHTEVA prometno zvezo z mestom

Že pred letom so prebivalci mestnega predela Škorklja poslali tukajšnjim oblastem prošnjo, da bi se vzpostavila potrebna prometna zveza z mestom. Toda občina se, kot običajno, ni zmenila za to prošnjo in prebivalci Škorklje še danes nimajo prometne zveze z mestom.

Mestni predel Škorklja, ki ga veže s središčem ul. Commerciale, je oddaljen od mesta dobre pol ure. Prizadeti prebivalci tega predela, ki vključuje gornji del ul. Commerc. in druge stranske ulice, morajo hoditi peš v mesto. Če upoštevamo, da bivajo v Škorklji večinoma delavci, ki delajo v tovarnah in podjetjih, ki so precej oddaljena od mestnega središča, je povsem razumljivo, da je za te ljudi, posebno še v zimskem času, izredne važnosti, da se čimprej uvede avtobus, ki naj bi vozil iz mesta do Škorklje.

V tem smislu so prebivalci te dni naslovili na Vojaško upravo in Urad za javna dela obširno resolucijo, v kateri se nahajajo tudi tehnični podatki za izvedbo tega načrta. Morebitni izgovor, ki bi si ga oblasti eventuelno izmislile, to je da je ulica Commerciale preveč strma, nima nikake resne utemeljitve in temu je dokaz, da vozi do Sv. Alojzija in celo do Lovca avtobus, čeprav je cesta ravno tako strma.

Odgovorne oblasti naj to ponovno in upravičeno zahtevo dobro preučijo in ugodno rešijo, da bodo imeli tudi prebivalci Škorklje svojo prometno zvezo z mestom.

Odgovor «Primorskemu,,

Podpisani odborniki in člani Slovenskega Prosvetnega društva «Srečko Kosovel» pri Sv. Vidu v Trstu, izjavljamo sledeče v odgovor na izjavo, ki jo je objavil dne 12. t.m. «Primorski Dnevnik» pod naslovom takozvanega odbora slovenskega kulturnega krožka pri Sv. Vidu:

1. Ni resnično, kakor pravi imenovana izjava, da je odbor, ki sedaj deluje, na novo imenovan, ampak je sestavljen iz ljudi, ki predstavljajo tisti del starega, na občnem zboru imenovanega odbora, ki je ostal zvest slovenskemu-hrvaškemu življu tega predela mesta in ga ni zapustil v težkih trenutkih, kakor je to storil drugi del starega odbora, o katerem ni bilo dolgo mesece ne duha ne sluha.

2. Ta del starega odbora, ki je ostal zvest ljudstvu, je pritegnil v svojo sredo še druge poštene Slovence, ki naj nadomestujejo tiste, ki niso vredni da se imenujejo Slovenci, ker se ne čutijo, da bi se stalno borili za naše narodno-socialne pravice, kakor se je izrazila prejšnja tajnica Marička na nekem sestanku še julija meseca leta 1948. Ista je pred pričami izjavila, da si lahko sami prevzamemo njen posel, ko smo ji očitali, da ni tako, kakor oni delajo, to je da ni o njih nobenega sledu tudi po ves mesec dni, ko je treba skrbeti za interese prosvetnega društva samega in za pravice slovenskega življa na splošno.

3. Ni res, kakor pravijo v imenovani izjavi, da slovensko prosvetno društvo «Srečko Kosovel» nima na razpolago prostorov za svoje kulturno udejstvovanje, temveč moramo priznati, da poleg prostorov imamo ob vsaki priliki tudi stvarno pomoč od italijanskih tovarišev ter da vstop v te prostore ni bil nikoli zabranjen nobenemu poštenemu demokratu.

4. Kot zaključek, odločno obsojamo razbijaško delovanje voditeljev SHPZ, med katerimi elementi kakor je Pahor Drago, ki je bil do nedavnega četnik, je jasno, da ni mogoče, da bi vodili pravo napredno slovensko kulturo. Ponovno izražamo svojo zaupanje nove izvoljenemu Pripravljalnemu odboru za zaščito in gojenje slovenske ljudske kulture, ki je sestavljen iz res poštenih, zavednih in naprednih slovenskih kulturnih delavcev, ki nam stalno nudijo vso svojo pomoč.

(sledijo podpisi)

Voda elektrika volitve in še kaj

«Pravzaprav se mi včasih kar dobro zdi, da živimo tam v gmajni tako zaplankani, ko vidim, kako se obrača svet. Res je da je današnji svet drugačen, kakor je bil za mojih mladih dni. Za vsakdanje življenje se pa moramo ravno tako ali pa še bolj ubijati, kakor tedaj. Pač smo nekaj časa verovali, da je temu životarenju konec in da smo doživeli naš čas. Pa je kaj malo trajalo... Gospodar je bil še vedno samo gospodar in se za nas nikoli ni brigal».

Tako je modroval stari Dreja bolj samemu sebi kot meni, ko sva lepega sončnega popoldne merila gamjno proti Briščkom.

«Vidiš!» pravi in mahne z roko tja proti Proseku, «od one poti, pa vse tja do polovice ceste na Prosek so vzeli. Sedaj imajo aeroplane, prej so imeli municijo ali kaj. Nekaj se govori, da bodo vzeli vse okoli vasi; menda za vaje. Res obljubljajo, da bodo povrnili škodo, ki jo bodo napravili. Pa četudi jo povrnejo — bolje bi storili, če nas pustijo pri miru, saj si s temi zaplatami itak komaj prebijamo skozi življenje... Glej ta kos! Tone od Kala je bil kaj vesel tega travnika! Pa poglej danes, kako ti Kras kaže svoja gola rebra».

«V vasi? Domačini smo vedno na istem: vsak košček kruha si moramo trdo zaslužiti. Zemlja nam ne daje dovolj, pa gredo ljudje za zaslužkom kakor kdo ve in morejo. Ta malovari, drugi dela na cesti... stalnega zaslužka pa le ni. Včasih smo kaj zaslužili z našimi javami (kamnolomi); danes pa še tega ni več».

«No, tam je pa naš Nandek. Iz šole gre. Dolga in huda je pot do openske šole, posebno ob burji, dežju, mrazu. Saj še odrasel človek komaj zmaguje!»

«Pred časom so nekaj merili po vasi; da bodo vodovod napravili, pa ne vemo nič-niti kaj, niti kako. Na enem kraju da bo za ljudi, na drugem pa napajališče za živino. Pa — če rečejo a, zakaj naj bi ne rekli še b?... Če pripeljejo vodo v vas, naj bi mislili še na to, da jo spelejo tudi v hiše. Enkrat marca, aprila, pravijo, da bomo imeli že vodo v vasi».

«Seveda, dobro je, če imamo vodo v vasi, še bolje v hiši; vendar pa ima končno vsaka hiša vodnjak. Bolj smo potrebni luči. Sicer obljubljajo tudi elektriko; menda enkrat koncem leta. — Če bo res kaj! Za našo vas se doslej ni še nihče brigal in dokler ne steče voda in ne zagori luč, ne bom verjel. Saj ne bodo to prve volitve, ki jih doživimo...».

«Babičevci? Ti nimajo pri nas več kaj iskati! Pred dnevi se je nekaj teh gospodov pripeljalo z avtomobilom v vas in čudili so se, da ne gredo več njihovi listi. Pa smo jim povedali kako in kaj. Ne, naša vas je enotna, kakor je naše trpljenje enotno. Res imamo dvoje njih, ki gredo svoja pota, a še ti ne za Babičevsko gospodo. Tako bere pri nas skoro vsaka hiša «Delo», ki smo ga tako težko čakali».

Če marsikaj je izmodroval stari Dreja in priznam, da sem ga z veseljem poslušal. Naraščajoči sunki burje so pa postajali že tako nadležni, da sem bil kar vesel, ko sva se skrila pred njimi med vaškimi hišami.

Najraznovrstnejša zaloga
HIŠNIH POTREBŠČIN
KAZIMIR SIRK
TRST - Ulica Settefontane 3
Štedilniki - Peči - Električni in plinski kuhalniki - Razna železnina

Posebnost: istrska in vipavska vina
Zaloga raznovrstnih likerjev
Giorgio Vardabasso
UVOZ - IZVOZ
TRST - ulica Caccia 10 - Telefon 90159

PREŠEREN glasnik narodnega prebujenja

VREMENA BODO KRANJCEM SE ZJASNILE - JIM MILSE ZVEZDE KAKOR ZDAJ SIJALE, - JIM PESMI BOLJ SLOVEČE SE GLASILE,

Doba, v kateri je živel največji slovenski pesnik Franck Prešeren (1800-1849), je bila polna velikih sprememb in vseskozi nemirna. Saj je to doba, ko je meščanstvo v Evropi začelo izpodrivati fevdalno gospodo. Zmagovite ideje francoske revolucije so se širile po evropskih deželah. Stari družbeni red je postajal vse pretesen za nastajoči tretji stan, ki je bil nosilec napredka v proizvodnji. Nove iznajdbe so začetkom 19. stoletja omogočile nastanek industrije in novih prometnih sredstev. Ta nenaden gospodarski razmah je zahteval seveda veliko delovnih rok, ki pa jih je v svobodnih mestih in trgih primanjkovalo. Treba jih je bilo dobiti z dežele, ki je predstavljala tedaj ogromno večino prebivalstva. Toda fevdalna gospoda je obdelovalce svoje zemlje držala v tlačanstvu. Noben tlačan ni smel brez graščakovega dovoljenja zapustiti zemlje. Razumljivo je zato, da je postala zahteva po osebni prostosti ena osnovnih idej meščanske revolucije.

Toda fevdalna reakcija v Evropi je bila še vedno močna. Po Napoleonovem porazu se je na pobudo avstrijskega ministra Metternicha, ki je bil predstavnik fevdalne reakcije, osnovala Sveta alianса (zveza) med Avstrijo, Nemčijo in Rusijo. Ta zveza je imela namen preprečiti širjenje revolucionarne miselnosti in s tem varovati oblast fevdalne gospode. Fevdalna reakcija je dušila vsako napredno misel o osebni prostosti, narodni neodvisnosti ter svobodi prepričanja. Vendar to mračnjaštvo ni moglo ustaviti toka zgodovine. Napredni duhovi te dobe so videli neizbežnost socialnega preokreta. Zato so širili novo idejo svobode, enakosti in bratstva med ljudstvo, ki je vedno bolj dozorevalo, dokler ni končno v letu 1848 z revolucijo strmoglavilo fevdalni družbeni red.

Slovenci smo bili v tej dobi v vsakem pogledu na najslabšem. Nacionalno smo bili pod Metternichovo Avstrijo grobo zatirani. Uradovanje je bilo povsod nemško, slovenskih šol ni bilo, fevdalna gospoda, ki nam je delila «pravice», je bila skoro vsa nemška, Slovensko meščanstvo je bilo šele v povojih in po slovenskih mestih sta imela nemški trgovec in obrtnik v rokah večino gospodarske moči. Zato ni čudno, da so imela slovenska mesta pretežno nemški odn. Trst italijanski značaj. Večina Slovencev se je v njih potujčila v drugem ali tretjem rodu. Mesta na Slovenskem seveda niso bila kot drugim narodom žarišča, iz katerih bi rasla domača kultura in se širila po deželi. Zato je bila naša duhovna kultura na zelo nizki stopnji.

V tej dobi je živel naš narodni genij in buditelj Francè Prešeren. Kakor njegov kmečki rod iz Vrbe na Gorenjskem, je bil tudi Francè krepak z novimi revolucionarnimi idejami, katere je presadil tudi v svoje pesmi.

Prešeren se je dobro zavedal kulturne zaostalosti, v kateri je bil tedaj slovenski narod. Toda ni se hotel podrediti mnenju nekaterih slovenskih reakcionarnih izobražencev, češ da revna slovenščina ni zrela za poezijo. S svojimi pesmimi, ki se mirno lahko kosajo z onimi največjih pesnikov tujih narodov, je dokazal mračnjaškim sodobnikom, da je slovenščina sposobna tudi za kaj več kot za nabožne in poljedelske knjige. S tem je hotel osvoboditi slovenski narod kulturnega mračnjaštva, v katerem so ga hotele držati reakcionarne struje.

Se več. Povedal je tudi svojemu tlačanemu narodu, da ima pravico do nacionalne svobode, katero so mu odvzeli tujci. V Zdravljici, politično najpomembnejši njegovi pesmi, poziva Slovence:

prost, ko je bil očakov,
naprej naj bo Slovencev dom,
naj zdrobè
njih rokè
si spone, ki jih še težè!

Tej narodni neodvisnosti daje tudi stvarno vsebino:

tja bomo našli pot, kjer nje sinovi
si prosti vol'jo vero in postàve.

Potrebna pa je borba, da se otresemo sužnosti. V «Krstu» vabi Crtomir one borce, ki nočejo pasti v sužnost:

S seboj povabim druge vas junake,
vas, krterih rama se vkloniti noče;

Vendar ideja narodne neodvisnosti Prešerna ni zavedla v škodljivi nacionalistični šovinizem, temveč ga je utrdila v zdravem patriotizmu. Ta patriotizem prepleta njegove pesmi kakor zlata nit. Vse Slovence poziva na enotnost.

Da bi nam srca vnel za čast deželè,
med nami potolažil razprtije
in spet zedinil rod Slovenščne celè!

Zaveda se, da smo prišli pod tuji parem zaradi nesloge

Obložile očetov razprtije
s Pipinovim so jarmom sužno ramo;

Mladino še prav posebno poziva, da ohrani in brani ljubezen do domovine:

Mladen'či, zdaj se pije
zdravljica vaša, vi naš up;
ljubezni domačije
noben naš vam ne vsmrti strup;
ker zdaj vas
kakor nas,
jo srčno branit kliče čas!

Že v dobi pred pomladjo narodov, kakor radi nazivajo revolucionarno leto 1848., je Prešeren zagovarjal Združeno Slovenijo kot naš narodni program. V svojih pesmih prikazuje to kot edino možno rešitev v nasprotju s slovensko fevdalno reakcijo, ki je zagovarjala ohranitev tedanjega stanja, ko je bila slovenska zemlja razdeljena na več kronovin. V resnici je postala Zedinjena Slovenija politični program Mladoslovencev, ki so ga širili zlasti v dobi taborov med slovensko ljudstvo. Toda šele Osvobodilna fronta je mobilizirala ves slovenski narod v borbo za dosego tega cilja.

V njem se je že tedaj izoblikovala ideja bratstva med slovanskimi narodi, da tako dosežemo svobodno državo ter gospodarsko in kulturno samostojnost:

Edinost, sreča, sprava
k nam naj nazaj se vrnejo;
otrok, kar ima Slava,
vsi naj si v roke sežejo,
da oblast
in z njo čast,
ko pred, spet naša bosta last!

Dobro je vedel, da je to mogoče doseči, saj «največ sveta otrokom sliši Slave», ki jih pa zaradi neslogе tlačijo manj štavilni tujci.

Ta vseslovanska misel se od Prešerna dalje razvija v narodni program Slovencev. Seveda je bil tudi ta program zlorabljan in napačno pojmovan od nekaterih meščanskih voditeljev in struj. Šele narodno osvobodilna borba je dala tej ideji nove vsebine. Osvobodilna fronta jo je prevzela v svoj program v svesti si, da bodo slovanski narodi krenili za SZ po poti napredka in demokracije: OF stremi k povezanosti slovanskih narodov pod vodstvom velikega ruskega naroda na temelju pravice slehernega naroda do samoodločbe.

Vso globino Prešernovega političnega genija vidimo v njegovem gledanju na druge, tuje narode in na vprašanji miru in demokracije. Menda ni še noben pesnik sveta tako lepo izrazil svojega svetovno političnega nazora kot nam ga izraža Prešeren v 7. kitici svoje Zdravljice:

Živè naj vsi narodi,
ki hrepenè dočakat' dan,
da koder sonce hodi,
prepir iz svèta bo pregnan,
da rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak.

Ta izpoved jasnega in odločnega internacionalizma kaže vso veličino njegovega duha, ki je že z tedanjem času videl edino možnost rešitev odnosov med narodi. Le na podlagi enakopravnosti med vsemi narodi je možen mir, demokracija in blagostanje.

SLIKAR ALBERT SIRK

V nedeljo 23. t.m. je bila v njegovem rojstnem kraju v Križu pri Trstu otvorjena spominska razstava slik po vsej Jugoslaviji znanega akad. slikarja pok. prof. Alberta Sirka. Slike so bile razstavljene le en dan v okusno prirejeni društevni dvoranici, ki jo je opremil agad. slikar Spacal. Občinstvo si je prišlo od blizu in daleč ogledovat prekrasne slike priljubljenega slikarja — domačina. Ob otvoritveni svečanosti je imel njegov prijatelj Just košuta prisrčen spominski nagovor ter med drugim dejal:

Akademski slikar prof. Albert Sirk — Berto Južinov je bil znana markantna osebnost. Da ga pravilno opišemo je potrebno, da gledamo nanj kot človeka umetnika in človeka s trdnim političnim prepričanjem, ki ga je gnalo v emigracijo, kjer je ostal skoraj 20 let.

Veliki ruski pisatelj L. N. Tolstoj pravi nekje, da je treba človeku, kakor tudi umjetniku predvsem troje: iskrenosti, iskrenosti in še iskrenosti. Če pomislimo pri tem na Alberta Sirka, moramo priznati, da je vsega tega imel v izobilju kot človek in kot umetnik.

Kdo tako zanimivo pripovedovati o vsem kar je vzljubil: o naravi, o prijatelju, o dogodivščinah na morju in posebno o morju. Bil je pesnik morja, ki ga je vriskajoče opeval s čopičem. V Življenjska pot mu ni bila z rožicami posuta. Albert Sirk je bil rojen 26. maja 1887 v Križu pri Trstu. Šolal se je najprej v Križu potem v Trstu, nato v Pulju, kamor so se začasno preselili njegovi starši, nato spet v Trstu, slikarsko akademijo pa je študiral v Benetkah.

Ko je pred fašizmom pobegnil v Jugoslavijo, je tam poučeval na raznih srednjih šolah, največ v Celju. Nacifašistični okupatorji so ga izgnali v Srbijo, a kmalu po osvoboditvi se je povrnil spet v svoj rodni kraj v Križ in Trst, kjer je zbolel na posledicah, ki mu jih je prizadelo izgnanstvo ter se moral podati v Celje, kjer je umrl v naročju svoje ljubljene žene 13. septembra 1947.

Tudi v umetnosti je bil Berto Sirk iskren. Vse kar je z ljubeznijo pripovedoval, to je tudi slikal. Slikal je naravo in morje, kriške ribiče, delavce in kmete. Ljubil je morje nadvse, zato ga je rad slikal. Bil je resničen umetnik, sin obmorskih kraških skal, kar je odsevalo iz vsega njegovega bistva, a najbolj je odsevala sončna iskrenost. Njegove marine so nenadkrilјive ter še danes čakamo Slovenci na slikarja, ki bi znel tako lepo slikati morje, kot on. Razstavljal je svoje slike v Trstu v Ljubljani, Celju, Mariboru na Reki, v Opatiji, Zagrebu, Beogradu, Skoplju, Pragi, Londonu in drugod ter žel povsod prav laskavo priznanje.

Omeniti je treba tudi da je Berto Južinov nastopal v Križu tudi na domačem odru kot odličen komik. Imel je mnogo darovitosti in kadar je nastopal je bila v Križu nemala domača senzacija.

Nadalje poznamo Alberta Sirka kot trdno križko korenino v pogledu političnega prepričanja. Bil je socialist in zaveden Slovenec. Spominjam se, ko so fašisti vabili v svoje vrste ponujajoč mu stalno mesečno plačo in podporo da bi le pod njihovo firmo razstavljal svoje slike. Ne! Berto Sirk je bil veren sin svojemu ljudstvu ter se podal rajši v dvajsetletno emigracijo, kot da bi prodal svoje prepričanje. V komunizmu je videl edino pravo pot k socialni in nacionalni pravičnosti ter edini način bratskega sožitja med narodi. Bil je iskren prijatelj Sovjetske Rusije vodnice slovanskih in vseh naprednih narodov. Nikoli ni manjkal na manifestacijah in demonstracijah, kjer je naše delovno ljudstvo skupno z italijanskimi naprednimi množicami terjalo svojo pravico. V mlajših letih je celo sam tiskal plakate za Prvi maj, ter jih lepil. Posebno se je veselil Prvega maja. Zadnjič smo korakali skupno z njim za prvi maj 1947. Takrat je predlagal prijatelju, Kumetu Zniderjevmu in meni: «Vesta kaj fanta zaobljubimo si, da se znajdemo vsak Prvi maj v paverki v Trstu, pa če nam je priti od koderkoli» in segli smo si v roke.

Da, dragi Berto, a tebe ni bilo več. Prišla je iznenada kruta vest, da Bertota Južinovega ni več med živimi. Bil je vedno iskren in bi držal besedo pa naj stane kar hoče. Prišel bi tudi letos na proslavo 1. maja v Trst ko bodo naše ljudske delovne množice — Slovenci in Italijani — v skupnosti in bratstvu manifestirali proti šovinizmu, italijanskemu ali slovenskemu, ki ga danes hočejo propagirati Voce Libera ali Giornale di Trieste ali Demokracija. Boril se je vedno proti hinavski neiskrenosti, kakor jo uganja danes Primorski dnevnik ki hlini velikansko ljubezen do Sovjetske Rusije, medtem ko njegovi gospodarji pregnajo in odpuščajo iz službe tiste, ki se izjavijo za politično linijo Sovjetske Rusije, za Informacijski urad.

«Ne po besedah, po dejanjih vas bodo sodili, to nas uči Berto Sirk s svojo izredno iskrenostjo. Z iskreno borbo za pravičnost in dosego človečanskih pravic bomo najdostojneje počastili spomin prof. Alberta Sirka. V tem smislu: Slava mu!» Razstavi so prisostovali slikarjevi sorodniki, med njimi njegova žena Dora, sestra Gizela in brat Ladko.

LISENKOVA TEORIJA PREDSTAVLJA REVOLUCIJO V ZNANOSTI

Možna je preobrazba podedovanih lastnosti

Doslej so filozofi svet samo razlagali, odslej ga morajo preobrazati.

MARKS

Darvinova teorija o razvoju bitij je našla v kapitalističnem svetu le malo odziva. Značilen primer je bil Američan Luther Burbank (1847 - 1926), ki je praktično izkoriščal Darvinov nauk v rastlinstvu in imel prav lepe uspehe. Ameriškemu denarnemu svetu pa njegovi izsledki niso šli v račun in zato je z njegovo smrtjo prenehalo vsako delovanje v tem pravcu.

Iste usode bi bil deležen tudi Ivan Vladimirovič Mičurin (1855-1935), ki je svoje ogromno delo začel že za carske Rusije, da ni, kakor sam pravi: «... čim je končala državljanska vojna, takoj obrnil pozornost na moje delo sam Vladimir Iljič Lenin. Po nalogu V. I. Lenina je l. 1922. moj posel nenadoma dobil dotlej nesluten razmah. V njem so sodelovale najuglednejše osebnosti Komunistične partije in vlade...».

Jasno je, da država, ki je na tak način podprla Mičurinovo delo, nikakor ni mogla dopustiti, da bi se isto ustavilo z njegovo smrtjo. Lisenko, Cicin, Deržavin in dr. strokovnjaki, a skupno z njimi tisoči in tisoči kolhoznikov, nadaljujejo delo velikega preobrazitelja in stvaritelja v rastlinskem svetu za obče dobro. Vsem pa prednjači *Trofim Denisovič Lisenko.* Rojen je bil 30. junija 1898. l. v Karlovki v poltavski oblasti v Ukrajini kot sin kmečkih staršev. Po dovršeni ljudski šoli se je vpisal v nižjo sadjarsko šolo v Poltavi, a l. 1921. je dovršil srednjo sadjarsko šolo v Umanu. Štiri leta pozneje, ko je dovršil še kmetijski inštitut v Kijevu, se je preselil v Kirovobad v Azerbejdžanu, kjer je začel delovati na tamošnji selekcijski postaji. Tu je začel razvijati svojo velepomembno iznajdbo, *znano pod imenom, jarovizacija.*

Da nam bo zadeva povsem razumljiva, moramo ugotoviti neko značilnost žita. Znano je, da imamo ozimno in jaro žito. Ozimno žito sejemo jeseni in žanjemo v prvi polovici prihodnjega leta; jara žita pa sejemo spomladi in žanjemo koncem poletja.

Dognano pa je, da nam ozimno žito, sejano spomladi (namesto jeseni), sicer raste, toda ne cvete in torej ne da niti klasa, niti semena. Jaro žito pa, sejano jeseni (namesto spomladi), se tudi ne obnese, ker ne prenese zime. Prvo mora torej prezimiti, drug pa zime ne prenese.

Ta pojav je začel zanimati Lisenka. Od Mičurina je sicer že poznal lastnost rastlin, da se med svojim razvojem vedejo v raznih dobah različno. Na podlagi neštevilnih poskusov je utemeljil svoj *nauk o stadionalnem razvoju rastlin.*

Tekom svojega razvoja od semena do ustvarjanja novih semen mora namreč vsaka rastlina preživeti vrsto različnih stopenj. Prvo stopnjo je Lisenko imenoval — *stopnjo pojaritve.* V času pojaritve mora vsaka rastlina imeti gotovo količino temperature, določeno količino vlage in kisika (zraka). Ozimni pšenici, vsejani spomladi, manjka potrebni ji mraz; zaradi tega pšenica ne more preiti stopnje pojaritve in zato samo raste, a ne cvete in seveda tudi ne da semena. Lisenko je dognal, da moremo ozimno pšenico tudi umetno pojariti tako, da navlažimo zrnje dokler se ne pojavijo prve klice in ga nato 40 do 50 dni imamo na mrazu 0 do 2.o C. S tem postopkom so se izvršile v mladih klicah gotove fizikalne in kemične spremembe in s tem smo umetno dosegli, da preide ozimna pšenica stopnjo pojaritve. Tako pojarjeno pšenico sejemo spomladi in rodila bo, kakor prava jara pšenica.

Danes jarovizacija nima samo prvotnega pomena, temveč označimo s to besedo umetno skrajšanje trajanja posameznih življenskih obdobij rastline.

Bombaževec rabi na pr. v dobi jarjenja mnogo toplote. Jarovizíramo ga, t. j. skrajšamo njegovo dobo jarjenja tako, da gojimo mlade bombaževčeve klice 20 do 25 dni v temnem prostoru z 20 do 25.o C. S tem smo dosegli, da uspeva bombaževec v severnih krajih z mrzlim podnebjem, kjer pri razvoju v prosti naravi nima dovoljne temperature za časa jarjenja.

V drugi stopnji rastlinskega razvoja je Lisenko ugotovil odločilno važnost svetlobe in trajanja iste: tudi temperatura mora biti tekom te razvojne dobe nekoliko višja. Zato je to rastlinsko razvojno dobo imenoval *stopnjo osvetljenja.*

Zakavkaško koruzo so prenesli v okolico Odese, kjer se je izredno bujno razvila, ni pa rodila storžev. Dognano je, da je poletni dan v Odesi daljši, kakor v Zakavkazju. Iz tega sledi, da rabi koruza na tej razvojni stopnji krajši dan, a daljšo noč.

Proso ne uspeva na severu, kjer so daljši dnevi in krajše noči, temveč na jugu, kjer so krajši dnevi in daljše noči. Značilno pa je, da je mlademu prosu dovolj že 9 kratkih dni, da dobro uspeva.

Kakor proso in koruza rabijo malo svetlobe v svoji drugi razvojni stopnji tudi še vse ostale rastline juga, kakor na pr. fižol, paradižnik, krompir, kumara, tobak itd. Tem rastlinam pravimo, da so *kratkodnevne* v nasprotju s prvimi (pšenica, oves, rž, ječmen itd.), ki jih imenujemo *dolgodnevne rastline.*

V znanstvenem oziru je dokončno zavrgel nauk metafizikov Weissmana, Morgana, Mendela in dr., ki so zanikali vsako možnost preobražanja podedovanih lastnosti. Lisenkovi poskusi jasno pričajo, da razvoja rastlin ne urejajo dednostni geni, temveč zunanja okolica. Razvoj rastline, ali bolje rečeno prehod iz ene razvojne stopnje v naslednjo je vezan na točno določene zunanje pogoje: določena toplota, določena svetloba, vlaga itd. Če kateri teh pogojev zmanjkajo, rastlina sicer še raste, nadaljni razvoj ji je pa onemogočen. Dateljeve palme dajejo v svoji pravi domovini okusne dateljne; ob dalmatinski obali, kjer ni to drevo nikaka redkost, bomo zaman čakali njenega sladkega sadu. Če bi veljal dednostni nauk, bi palme v Dalmaciji morale istotako dajati dateljev, kakor jih dajejo v svoji domovini. Z izpremembo zunanje okolice moremo spremeniti torej tudi lastnosti rastlin.

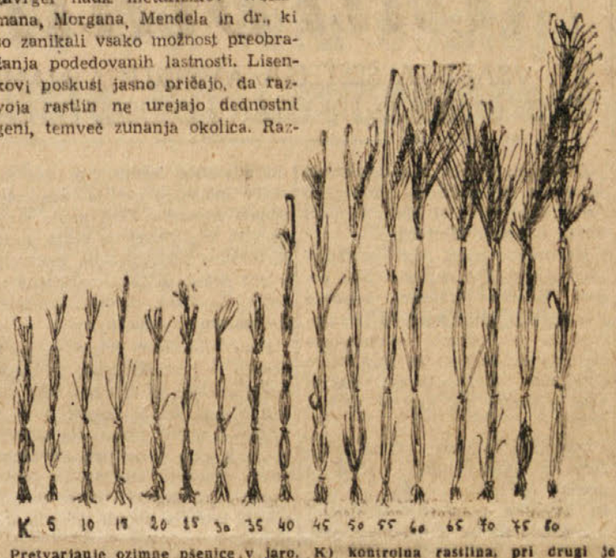

Pretvarjanje ozimne pšenice v jaro. K) kontrolna rastlina, pri drugi je trajala jaritev 5 dni, pri tretji 10 itd. Takoj opazimo veliko razliko med osmimi rastlinami na levi in devetimi na desni.

Gospodarski pomen Lisenkovih dognanj je naravnost epohalnega značaja. Ker moremo potom jarovizacije skrajšati življenско dobo kulturnih rastlin, nam iste lahko uspevajo tudi v krajih, kjer so življenско ugodni pogoji le nekaj mesecev v letu. To nam omogoča gojitev rastlin iz toplih krajev tudi na mrzlem severu in obratno. Važnost za gospodarsko osamosvojitev mrzlih severnih pokrajin SZ je jasna.

Spomladi l. 1929. je Lisenko posejal pol ha njive s pojarjeno ozimno pšenico; pridelek je znašal 23 q za ha. L. 1934. je bilo posejanih v kolhozih že 500.000 ha, a danes so posejani že milioni ha s pojarjenim ozimnim žitom.

S pojaritvijo krompirja je Lisenko dosegel, da dobivamo danes zdrav in dober krompir tudi v vročih krajih Ukrajine, na Kavkazu, v Azerbejdžanu in v Srednji Aziji. Sadijo ga poleti, da dela gomolje v hladnem jesenskem času.

Ogromna Lisenkovo delo za dobrobit narodov je SZ v polni meri priznala in ga tudi temu primerno nagradila. L. 1938 je bil izbran za rednega člana akademije znanosti ZSSR, dve leti pozneje pa je postal direktor inštituta za genetiko iste akademije. Vrhutega mu je že dvakrat bila priznana najvišja nagrada za znanstvene uspehe, dobil je pa tudi prvo nagrado J. V. Stalina.

Svoje izsledke je Lisenko objavil l. 1943. v knjigi «O podedovanju in njegovi spremenljivosti».

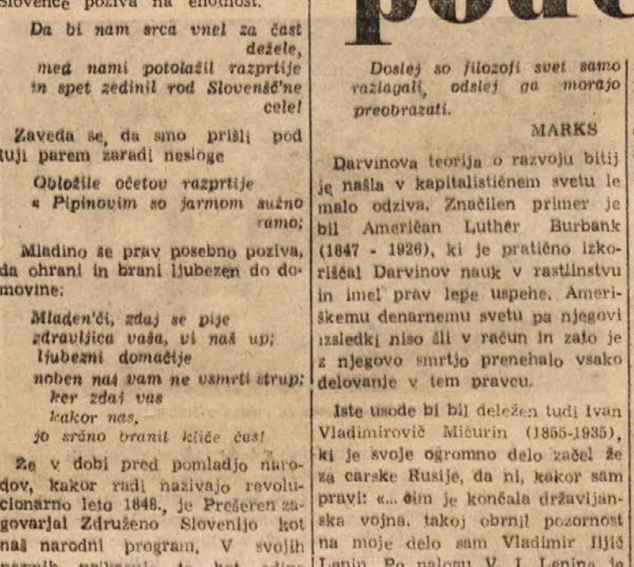

France' Prešeren, največji slovenski pesnik

ZORA KOŠUTA - JUGOVA

TIK-TAK...

Tik-tak, tik-tak!... Prisluhni! Slišiš? Ura, ki jo imaš v zapestju in ura doma na omari in Mihec in Jakec na Velikem trgu in ura na cerkvenem zvoniku. Vsem enako steje minute: belolasemu starčku, ki ob palici komaj stopa in malemu, razposajenemu kodrolaščku. Tik-tak zjutraj, tik-tak zvečer. In potem moraš na delo, v šolo, v urad. Opoldne se vrašaš domov, potem greš morda še k morju. Tudi Tonin hodi k morju. Toda zanj že dolgo ne šteje več ura minut - ne zjutraj, ne zvečer in tudi opoldne ne. On nima doma. Največkrat spi na barki. Tonin hodi ob morju, roke ima v žepu in gleda daleč preko morja, kakor da čaka, kdaj se bo prikazala na obzorju dolgo pričakovana ladja. Ko je bil Tonin mlad, je bil mornar, vsaj on pravi tako. Prevažal je na veliki barki pesek in druge tovore. Delal je, da mu še danes izstopijo mišice ob tistih prijetnih, čeprav ima že sivi senci. Potem je prišla vojna, gospodar se je izselil in prodal barko, Tonin je šel v vojsko in delo je stalo. Ko se je vrnil domov, ves izčrpan in truden, je našel namesto doma kup razvalin, pod katerimi je, kakor je izvedel, umrla tudi njegova žena. S tovariši je iskal tolažbe v vinu. Toda v zakajenih, mračnih beznicah, niso mogla dihati njegova pljuča, čistega zraka vajena. Saj je bil še vedno zdrav in močan. Iztrgal se je tovarišem ter odhitel k morju.

«Zblaznel je», je menil prvi.

«Preveč je pil, se bo že ohladil in se vrnil», je menil drugi. Toda Tonin se ni več vrnil. Hodil je ob pomolu, kjer stojijo tovorne barke, ponosno in nežno jih je gledal, kakor da je sam gospodar vseh in jih težka v mislih, katera mu je bolj pri srcu. Tu je kakor doma, vsi ga poznajo.

«Tonin, pridi, nocoj gremo na sardele.» To je Nine iz Križa. Tudi danes je pripeljal ribe v ribarnico. Nine pozna njegove mišice, zato ga povabi. Pa tudi ve, da je Tonin bil dosti po svetu in da je bister in pošten človek, ki vedno pravo ugane. Zato se ga vselej prav od srca razveseli.

Sirena na bližnji vojni ladji tuli in dela hrup, da se glasovi slabo razločijo. Mlad mož izpira sosednjo barko in pljuska po njej vodo iz vrča. Kakor bi se zaganjali valovi vanjo se ti zdi. In še burja pripeva svojo pesem in ti nagajivo piska v ušesa. In še psiček z neke barke neutrudno laja, kot da opominja nase mimoidoče: «Tudi jaz sem tu, tudi jaz neobhodno spadam k tej veliki skupini, ki tvori pristanišče.» Duh morja in vsi ti zvoki prijetno omamljajo Tonina, da opazi Nineta šele, ko ga ta drugič pokliče. Veselo pozdravi ribiče in skoči na njihovo barko, kakor da je ta trenutek dognal: «da, ta barka mi je najbolj pri srcu». Krepko si stisnejo roke in pogodba je sklenjena. Nocoj pojde z njimi. Potem zaropoče motor in že režejo modro gladino in mesto ostaja za njimi, vedno manjše postaja in izginja v mraku. Nad njimi je temno nebo s svetlimi zvezdami, pod njimi globoko temnosinje morje. Motor enakomerno ropoče. Nine glasno vzdihne, da bi skoro rekel, da je vzkliknil.

«Hvala Bogu, zopet smo zunaj.» Tudi Toninu se zasvetijo oči.

«Prav imaš Nine, edino tu lahko svobodno dihaš». Najstarejši ribič na barki, Liče, se odkašljuje, da že vsi vedo, da ga beseda na jeziku žuli in noče z ust. Tonin se veselo primakne k njemu: «Kaj bo, boter Liče?» Težko in okorno gre staremu ribiču beseda z jezika. Toda Tonin pozna njegovo skrb in bi ga razumel tudi brez besed. Pozna skrb vseh teh poštenih mož, ki tu ob tržaški obali ribarijo in delajo, zidajo in tesejo ter skupno gradijo tisti čas, ki se jim še danes izmika, da s skrbjo in strahom trepečejo zanj.

«Povej Tonin, ti ki si več kot mi v mestu, med delavci in poštenimi ljudmi, kaj ne, da so še vedno isti, kot so bili nekoč. Saj drugače ni mogoče. Ne verjamem, da je drugače!»

«Tako je, Liče, saj nihče ne verjame, niti tisti ne, ki na glas tako kriče. Samo iz strahu bi radi prekričali svojo vest in živeli v upanju, da je bodočnost tistega, ki barko kupi za prisleparjen denar, ne tistega, ki jo je stesal. Toda preveč je tesačev - ali ne fantje.»

«Tako je»! veselo vzkliknejo ribiči.

«Le brez skrbi, boter, nobena sila nas še ni zlomila, tudi ta nas ne bo!.»

«Saj sem vedel, le tako sem hotel slišati se od tebe.» Zdaj je postal njegov glas že proznejši. «Fantje, saj nisem še tako star, čeprav imam že šest križev na ramah. Ampak, če me boste potrebovali, saj veste kje sem.» Tako je govoril, kakor vojak, ko prisega zvestobo. Glas mu je postal nekoliko nižji, kakor da prihaja globoko iz prs.» Tak ste kot vedno, Liče! Kakor, da vam je šele 20 let. Pa kaj tisto, let itak ne štejemo, srce - to velja!» Ribiči mu veselo pritrjujejo in prižigajo lampare. Zdaj so že daleč od kraja. Motor utihne, sliši se le pljuskanje vode. Sem pa tje kdo zakolne, če se mu kaj zatakne, sicer pa so veseli in razposajeni, kot otroci.

To so za Tonina najprijetnejše noči. Krepko delo, morje in prijetna, poštena družba. Ko hodi brez posla ob obali, je v mislih pri njih in nič več ni sam, nič več ni v skrbeh za bodočnost teh ljudi. Saj čuvajo našo obalo od Trsta do Devina, posteni slovenski ribiči, ki znajo delati, ljubiti in ako je treba boriti se za pravico. Kadar je za dosego skupnih ciljev potrebna demonstracija, stopi ribič neustrašno skupno s tržaškim delavcem na ulico. Koga bi se bal? Morda peščice mastnih milijonarjev, ki za desetimi ključi varno sedijo pri svojem zlatem maliku? Ali morda njihovih ubogih, plačanih sirot, ki izmikajo oči poštenemu pogledu in se ob glasni besedi stresejo od strahu? Ne, on se ne boji nikogar. Glasno odmeva tlak od njihovih okovanih čevljev. Čigav je ta tlak? Kraška skala je to, ki so jo postavile sem roke naših ljudi - in ti pomoli in vse te visoke palače, to je naše delo, naše!

Tonin stopa po tem kraškem tlaku in v prsih mu poje: Naše! Naše! Vseh nas!

Tik-tak, tik-tak!... - Komu štejes minute, ti velika ura? Njim, ki rastejo iz te kraške skale? Ali jih poznaš? Poglej ga, Tonina! Ljubezen in moč, to je on - to so vsi. Kaj so njim mar minute, oni rastejo. Njih življenje je večno. Sonce jim meri čas.

Tik-tak, tik-tak, - tiho in počasi udarja svoje minute. Komur ni dano večno življenje, ta umira ob tvojih udarcih. In ostalo bo vseh deset ključev in ostal bo zlat malik preko njihovih trupel pa bo ura tiho štela minute.

«Tonin, kam si se zamaknil? Dani se, mrežo v morje.» In že pada v morje težka mreža, da pljuska slana voda ribičem v obraz.»

«Razmišljal sem, kako je pravzaprav strašno živeti na varnem za desetimi ključi in poslušati, kako udarja ura svoj svareči tik-tak.

«Ej Tonin, kmalu bo njihova ura odbila dvanajsto in se ustavila. In potem... - glejte, fantje, sonce že žari na vzhodu!»

Titov protisovjetski izpad na II. kongresu KP Srbije

«Razen tega je dala Sovjetska zveza veliko količino orožja, vseh vrst sodobnih vojnih sredstev, od pušk in topov pa do tankov in letalstva za našo vojsko, s čemer smo mogli oborožiti mnogo naših divizij in jih usposobiti, da izvrše težko nalogo, ki je bila pred njimi. S pomočjo slavne Rdeče armade sta bila naglo osvobojena Beograd in Srbja, s pomoč bolgarske vojske pa je bila osvojena Makedonija. S osvoboditvijo Beograda nam je bilo mogoče izvršiti vse priprave za vojaške operacije večjega obsega, ker je bila sedaj naša vojska zaradi pomoči Sovjetske zveze tehnično zelo okrepljena, obenem pa smo mogli izvesti tudi mobilizacijo novega moštva. Razen zgoraj navedene pomoči nam je Sovjetska zveza s svojo rečno flotilo omogočila preskrbo Beograda z gorivom in življenjskimi potrebščinami, tako da je bila zagotovljena Beogradu razsvetljava, voda in prehrana. Razen tega nam je dala Sovjetska zveza 50.000 to žita za prehrano ne samo Beograda, temveč tudi nekaterih drugih krajev».

Vsak, ki danes čita ta dolg odstavek o vsem tem kar je Sovjetska zveza nudila Jugoslaviji in jugoslovanskim narodom, bi takoj rekel, da je to spisal nek nasprotnik Titovega nacionalističnega in policijskega režima. In to je tudi res, če pomislimo, da je to govoril na zasedanju AVNOJ-a leta 1945 tik po osvoboditvi Tito ki z besedami, ki jih je tedaj izrekel, ostro nasprotuje istemu Titu, ki se danes tako besno zaganja proti Sovjetski zvezi in državam ljudske demokracije.

Poglejmo, kaj pravi, ko govori o propagandi Sovjetske zveze in držav ljudske demokracije: «... *člani naše partije se globoko zavedajo, kaj pomeni enotnost partijskih vrst za uspešno zgraditev socializma v naši državi in zaradi tega prezirljivo odklanjajo vse kontrarevolucionarne pozive nekaterih komunističnih listov in radijskih postaj k notranji zmedi in s tem k neizogibni likvidaciji vseh pridobitev naše težke borbe*».

Nadalje: «*Danes smo v takšnem položaju, da se moramo boriti z velikansko silo lažne propagande, ki je naperjena proti naši državi. To lažno propagando vodijo proti nam z Vzhoda in Zapada. Prva in druga stremita za cilji, ki jih ne moremo imenovati poštene. Znano nam je, da so nekatere vodilne osebnosti v prijateljskih državah še tik pred objavo famozne resolucije grozile s tem, da ne moremo računati na uspeh, ker se bo proti nam sprožil velikanski propagandni aparat. Vedeli smo, da nam bo težko, če bodo ta veliki propagandni aparat uporabili proti nam, vendar nikakor nismo mogli verovati, da bo ta propagandni aparat uporabljal Goebbelsove metode in metode reakcionarne zahodne kapitalistične propagande.*

Se nadalje: «*Propaganda radijskih postaj v državah ljudske demokracije proti naši državi se lahko primerja samo s propagando reakcionarnih in fašističnih radijskih postaj v dneh najbolj nebrzdane gonje proti Sovjetski zvezi, v prvih letih po zmagi Velike oktobrske revolucije, in v času Hitlerjeve agresije. Razlika je samo v tem, da je imela Sovjetska zveza proti sebi le propagando mednarodne reakcije, proti nam je sedaj propaganda mednarodne reakcije in propaganda držav demokracije plus moskovske radijske postaje.* Ampak gospod Tito se ne zadovoljuje s tem, da pita s fašisti in z Goebbelsom propagando Sovjetske zveze in držav ljudske demokracije, ker v nadaljevanju pravi: «*To propagando moramo imenovati s pravimi besedami in sicer, da je sovražna propaganda — protirevolucionarna, saj jo vodijo zoper socialistično državo*».

In še: «*Z eno besedo, vsega tega sem se dotaknil, da bi videli, kakšna zmeda pojmov vlada v nekaterih komunističnih partijah in kako brez hrbtenice so nekateri voditelji teh partij*».

Mislimo, da je vsak komentar k Titovemu govoru od več. Zelo značilna pa je primerjava sedanjega Titovega govora z govorom, ki ga je imel pred tremi in več leti na zasedanju AVNOJ-a. On pravi tistikrat, da so «*kočno bile uresničene stoletne težnje našega ljudstva, šele sedaj je vzpostavljena nerazdružljiva zveza s Sovjetsko zvezo, ki bo jamstvo varnosti in zelo koristna za razvoj naše dežele*». Tako je dejal, ko se je dotaknil pogodbe med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo, ki je bila podpisana v Moskvi 11. aprila 1945.

Sedaj pa so metode propagande Sovjetske zveze in držav ljudske demokracije, ki so tudi pomagale pri osvobojenju Jugoslavije (Bolgarija in Albanija), kar priznava Tito v svojem tedanjem govoru, «fašistične, kontrarevolucionarne, lažnive, nepoštene, Goebbelsove, slične kapitalističnim, nebrzdane, reakcionarne, sovražne itd.».

Torej on zanika Sovjetski zvezi vlogo socialistične države, zanika prvi socialistični državi na svetu vlogo prvoborca proti izkoriščanju in za svobodo v svetu. Za njega so Sovjetska zveza in države ljudske demokracije nič manj in nič več kot navadne kapitalistične, reakcionarne in celo fašistične države. Se neko besedo bi moral spregovoriti in se bi odlikoval kot «velmož» v reakcionarnem taboru, in to je «totalitarnost». In kljub temu, da ni imenoval Sovjetske zveze totalitarne dežele, si je pridobil «nesmrtno» slavo pri imperialistih, ki mu bodo hvaležni, da jim je našel nek nov način napadanja napram Sovjetski zvezi in državam ljudske demokracije. Tako se bodo tudi ZDA, Velika Britanija, Francija itd. tolkle po prsih, da so «socialistične dežele» in da je Sovjetska zveza «imperialistična, fašistična, totalitarna, itd.». To jim bo prišlo ravno prav, ker pripravljajo napad na Svojetsko zvezo in države ljudske demokracije pod pretvezo, da hočejo «zasužnjiti» Evropo in svet. Tako bodo te imperialistične dežele branile tudi Tita in njegovo protisovjetsko kliko pred «napadi sovjetskega imperializma».

S tem govorom se je Tito postavil na stališče Trumana, ki je pred dnevi ravno tako napadal in pital blok socialističnih držav in Sovjetsko zvezo z imperialističnimi vzdevki.

Konec h koncu je Titov govor dokaz prepada, v katerega so padli vsi jugoslovanski voditelji in dokaz resničnosti obtožb resolucije Informacijskega urada. Ta resolucija, ki jo Tito naziva «famozno», govori o protisovjetizmu jugoslovanskega vodstva. Kje nam lahko nacionalisti dokažejo nasprotno? Protisovjetizem Titove skupine je že prišel tako daleč, da prekaša celo protisovjetizem imperialistov in imperialističnega propagandnega aparata.

Resolucija Informacijskega urada nam govori o nacionalizmu jugoslovanskih voditeljev. In Tito dokazuje svoj nacionalizem, ko pravi da, «*nismo smeli iti v Bukaresto in da smo pravilno ravnali, ker nismo šli*». Toda ne samo to. On dokazuje svoj nacionalizem in nacionalizem svojih pajdašev, ko se postavlja na nivo Sovjetske zveze in si domišlja, da ima že take velike zasluge, da mu nihče ne sme ničesar in da ga nihče ne sme kritizirati. Višek svojega nacionalizma, svoje oholosti in svoje samopašnosti je ko pravi: «*Ob koncu koncev to ne bo škodovalo niti Sovjetski zvezi in niti državam ljudske demokracije, kajti to kar koristi mednarodnemu napredne-mu gibanju, bo imelo veliko korist tudi za države ljudske demokracije in ZSSR*». To v zvezi s tr-ditvijo, da ima prav, ko se zoperstavlja Informacijskemu uradu, Sovjetski zvezi in državam ljudske demokracije. Tako je torej postal «učitelj» Sovjetske zveze.

Zelo značilno pa je, ko postavlja, da so «*nekateri voditelji komunističnih partij brez hrbtenice*». Vse to se torej tiče Gottwalda, Bieruta, Rakošija, Paukerjeve, Dimitrova in Stalina. Pred petimi meseci je Moša Pijade dejal, da je Stalin lažnivec, sedaj pa je Tito mnenja, da je celo brez hrbtenice. Daleč so že prišli v sedmih mesecih! Kaj bo še?

Jasno je, da se jugoslovanski voditelji vsak dan bolj razkrinkujejo kot najhujši sovražniki mednarodnega demokratičnega gibanja, držav ljudske demokracije in Sovjetske zveze in kot najpodlejši sovražniki jugoslovanskih narodov, ki jim hočejo s svojimi lažmi, s svojo propagando in s svojo oholostjo vcepiti v miselnost protisovjetizem.

Vsekakor pa bodo Titovi govori in govori njegovih podrepnikov odprli marsikateremu oči. In takrat...

Антифашистский комитет советских женщин

Москва, улица Пушкина, 23.
Тел. К 4-73-05, К 5-32-23, К 0-57-84.

17 января 1949 г.

АНТИФАШИСТСКОМУ СОЮЗУ ИТАЛО-СЛОВЕНСКИХ ЖЕНЩИН

Дорогие друзья!

Антифашистский комитет советских женщин благодарит женщин Триеста и членов Союза итало-словенских женщин за их теплые приветствия советским женщинам к 31 годовщине Октябрьской Социалистической революции.

К сожалению, ваши письма мы получили только 4 декабря и поэтому члены Комитета не могли выступить по радио ни 16 ноября, ни 2 декабря.

На Конгрессе в Будапеште наша делегация имела удовольствие познакомиться с делегатками Триеста, услышать их выступления о мужественной борьбе женщин Триеста за мир и демократию.

Вернувшись с конгресса мы провели заседание Президиума Комитета, заслушали доклад руководителя советской делегации на Конгрессе Нины Поповой об итогах Второго Международного Женского Конгресса. Президиум наметил целый ряд мероприятий по осуществлению решений Конгресса. В течение января месяца во всех столицах национальных республик, во всех крупных городах, на предприятиях, в учреждениях и в колхозах будут проходить собрания женщин, на которых выступят делегатки Конгресса с докладами об итогах его работы. Наша общая и женская печать широко освещает работу Конгресса.

Будем рады, если вы поделитесь опытом своей работы в этой области, а также расскажете как встретили демократические женщины Триеста «Манифест».

Зная, что ваш Союз издает свой журнал "Донне", мы были бы вам очень признательны, если бы вы регулярно нам присылали его в обмен на журнал "Советская женщина".

Горячо желаем вам успехов в вашей работе.

С приветом и наилучшими пожеланиями

Лидия Петрова

Ответственный секретарь Комитета

Posnetek pisma, ki so ga poslale sovjetske žene ženam ASIZ.

NAŠE LJUDSTVO ZA SVOJ LIST

Pecher Avgust 100, Bartoli 100, Puntar Alojz 50, Subiani Ivan 50, Sancin Janko 50, nečitljivo 100, Fonda Jerlisto št. 552 L. 2.050: Vatovec Ivan 200, Riet 30, Sturm Jože 50, Gamnone Justina 50, Gubej Katarina 20, Berini Josipina 50, Giovanella Ema 10, Hrovatin Mihael 40, Grlica Katarina 50, Krisna Josip 200, Kralj F. 50, Mihalich Marij 50, Zupin Antonija 50, Matiček 100, Mordez 30, Kustrin Martin 200, Nadižar Franc 50, Ban Franc 50, Srjan Rozina 50, Parovel Viktorija 30, Turk Avrelija 50, Morcu Marija 50, Čehovin Antonija 50, Miloch Magdalena 30, nečit. 50, Zucca Olga 50, N.N. 100, Colini 100, G. S. 200; zbirka tov. Kovacic Romana z listo št. 573 L. 135: Kovacic Roman 50, Cosoli Roma 30, Marosic Cecilija 15, Lonza Gilda 30, Abram Marija 10.

KP STO Okrožni Komitet Milje: zbirka Crevatini z listo št. 67 L. 750: Crevatin Bruno (23) 50, Cassonio Salvatore 60, Crevatin Nevio 50, Crevatin Albin 50, Crevatin Mihael 30, Fontanot Josip 50, Bertok Anton 20, Furlanic Andrej 50, Pechiari Ivan 30, Levarin Pasquale 50, Cereali Ivan 45, Babuder Josip 30, Benes Peter 35, Argenti Otavio 50, Millo Rafaej 100, Crevatin Ivan 50; zbirka Barisoni z listo št. 91 L. 835: Maniago Ferruccio 30, Maniago Angel 25, Coterle Marija por. Maniago 20, Celica «Zdanov» 305, Maniago Ivan 50, Bonin Stefanija 10, Maniago Just 50, Colenz Franc 50, Marija Bensic por. Maniago 50, Grocogna Ferdinand 50, Bertok Masimilijan 50, Miloch Marcel 50, Miloch Nello 30, Crevatin Emilija 15, Crevatin Marija 15, Fontanot Sebastjan 10, Glavina Josip 15, Crevatin Lidija 10; zbirka v Griži z listo št. 68 L. 675, Millo Celeste 25, Iravec Guerrino 50, Korošec Daniel 50, Novel Marija 50, Fontanot Nilva 50, Guadagno Antonieta 50, Balbi Pasqua 50, Balbi Costante 50, Maršetti Virginija 25, Babič Dora 50, Donadel Marija 50, Bertoch Katerina 15, Posega Ivanka 50, Donadel Gaetano 60, Pecchiarj Nivia 50; zbirka v Griži z listo št. 69 L. 210: Braini Guido 50, Novel Ana 50, Tedesco Matilde 50, Canziani Ivan 20, Samec Alojz 20, Furlani Marija 20; zbirka v Griži z listo št. 70 L. 237: Fermo Ivan 50, Fermo Urša 25, Fermo Nerina 15, Mercandel Karolina 15, Ubaldini Pjerina 41, Stradi Marija 50, Ciacchi Josip 40; zbirka v Griži z listo št. 71 L. 790: Tul Josip 50, Milo Livia 50, Viola Roza 20, Tul Ivan 20, Tul Lovrenc 20, Svevo Avgušti 20, Cupin Lucija 30, Tomasin Romano 30, Ciacchi Lucija 50, Scherian Marija 20, Braini Alma 45, Braini Josipina 15, Balbi Antonija 20, Balbi Josip 50, Balbi Ana 50, Zetlin Josip 50, Bertocchi Gema 50, Petrosino Antonija 50, Pecchiari Nazarij 50, Tomasin Nicoletta 30, Tomasin Severo 20, Tomasin Salvatore 50.

Zbirka ob 18. obletnici poroke tov. Valentich Petra in Bertok Skolastike L. 230.

Zbirka v Sv. Križu ob priliki proslave AVNOJ-a L. 3.155. Prosvetno Društvo «Slovan» Padriče L. 5.000.

VII Okraj: zbirka z listo št. 341 L. 150: Scersin 30, Furlan 20, Badalo 100; lista št. 314 Podlonjer L. 2.100: Godina Bruno 50, Marc Karlo 30, Rigo Ivan 100, Orel Albin 100, N.N. 100, N.N. 200, Kosič Josip 100, Zvetreznik Renato 100, Scussa Henrik 50, Mezgec Dušan 100, Sossi Gino 50, N.N. 100, N.N. 100 + 1 dinar, N.N. 50, Soave Cesare 100, Bello Silvan 50, Miljevič Josip 100, Čok Bruno 50, Rupena Anton 20, Fabjančič Dušan 100, Maslič Marij 100, Hrovatin Stefan 100, Kocjan Feliks 50, N.N. 200; lista št. 313 Podlonjer L. 140: Ghersin Karlo 30, Čok Avgust 65, Gomzel Humbert 15, Franza Peter 30; lista št. 343 L. 750: Faganelli 50, Scampi 50, Poropat 50, Gruden Albina 50, Del Bin 50, Cernivec 100, Hmeljak 50, Carli Ana 100, Jaklič Vladimir 100, Battich 50, Doljak Antonija 100; lista št. 339 L. 725: Pieri Edgardo 150, Lussi Marij 150, Sulig Lidija 100, Bravini Armando 50, O. Feriani 200, Botteghelli 75; lista št. 324 Sv. Alojz L. 1.300: Zerjal Viktor 100, Zagai Bruno 100, Sic Pedro 500, Pacot Marij 100, Furlan Franc 200, Piemonte Franc 100; lista 323 Sv. Alojz L. 1.400: Molinari Josip 50, Molinari Henrika 50, Gozzi Marcel 10, Deluca 20, Antonieta Welfort Caradi 50, Jakbic Fani 100, Furlan Vekoslava 50, Meggiorini 20, Seriani 10, Cermel Jolanda 50, Cermel Ana 50, Beschin Marija 20, Scubla 30, Kauski 30, Michelazzi 10, Lorenzi 50, Macovez Violeta 100, Zotti Amalija 30, Zazinovich 20, Viscovich C. 20, Gulli Bruno 50, Gesla Lucija 100, E. Zupan 50, Bilaciacchi 25, Sraiber 50, Povh Zora 10, Giorgi Bruno 20, Peressuci 20, Bocali 20, Micheli 20, Gernoviz 50, Moratto 15, Ipavic Ivan 50, Godini Ivan 20, Sulli Marino 30, Revere 20, Ziberna Bruno 20, Coglia Marij 20, Mocchi Palmira 30, Molinari 10, Ziberna 5, Grahonja 5.

"BLAGODATI„ AMERIŠKE POMOČI OPUSTOŠENI EVROPI

Nahrbtniki in moda

ZA VSAKEGA ŠESTEGA AVSTRIJCA NAHRBTNIK, BELGIJCU SUHO SADJE, FRANCOZU ŽENSKO MODO, ITALIJANU OSUŠEN GRAH, GRKU PUŠKE, TRŽAČANU MLEKO V PRAHU

Minilo bo kmalu leto dni odkar je stopil v veljavo Marshallov načrt. Zato se sedaj lahko že povlečejo nekateri zaključki.

Marshallov načrt nam predstavljajo mnogi kot nepristransko pomoč Amerike državam zapadne Evrope. Ti krogi posebno povdarjajo, da je ta pomoč «popolnoma zastonj» in da tisti ki sprejemajo «blagodat» Marshallovega načrta niso obvezani na nobene protiusluge.

Izkupiček in vsote, ki jih izvlečemo iz Marshallovega načrta s prodajo predmetov, ki nam jih pošlje Amerika, pa zbirajo te države v posebne fonde, s katerimi spravijo v ravnotežje državne bilance. S temi fondi bi naj podpirali industrijo, in trgovino itd..

Druga svetovna vojna je bila velik pretres za svetovni kapitalistični sistem. Države vzhodne Evrope, ki so bile vedno tržišče za industrijske dežele zahoda, so se osvobodile starega gospodarskega sistema. Te države so pristopile k industrijalizaciji. Te države hočejo čisto drugo trgovino z zapadom, trgovino, ki jih ne ki držala več v stanju polkolonialnih dežel. Države zahodne Evrope so nasprotno v poslednji svetovni vojni utrpele silne žrtve v ljudeh in materialu. Zaradi bombardiranja in vojnih opustošenj je utrpela njihova industrija silne izgube. Na prvo mesto v industriji pa je nasprotno stopila Amerika. ZDA imajo danes 60 odst. vse industrije sveta. Zaradi te silne koncentracije industrije v eni deželi so ZDA prisiljene na izvoz. Za ZDA predstavlja izvoz življenjsko vrpašanje.

Prav pred enim letom pa se je pričelo v Ameriki čutiti pomanjkanje kupcev, ki bi lahko tudi plačali v dolarjih. V skladiščih se je pričelo kopičiti blago. Na obzorju se je pričela pojavljati nevarnost krize. Ameriški ministri in gospodarski strokovnjaki sami so nam to dovolj jasno v svojih govorih povedali.

Zaradi silnega kopičenja izdelkov v skladiščih in pomanjkanja kupcev je naraščala nevarnost, da bo morali delodajalci zapreti tovarne in vreči na cesto milijone delavcev. To pa bi imelo s svoje strani zopet velike posledice v notranjem življenju države. Narastlo bi nezadovoljstvo in možnost družbenih preobratov.

To je bil dejanski razlog za Marshallov načrt in ne dobrodušnost in plemenitost ameriških kapitalistov. V parlamentu so se slišali v tem času govori ministrov, ki so opozarjali, da bo prišlo do strašnega gospodarskega poloma, če ne bo sprejet Marshallov načrt.

Najprej so govorili propagandisti Amerike in zapadnih držav Evrope, da bo o pomoči odločal odbor 16ih držav, ki bodo dobivale ameriško pomoč. Kmalu se je pa ta burka končala. O pomoči odloča samo Amerika.

V vsako državo zahodne Evrope je prišel upravnik Marshallovega načrta, ki dejansko odloča, kako se bo pomoč Amerike uporabljala. Amerika lahko takoj prekine dobave vsaki državi, ki prejema njeno pomoč, če ta uporablja surovine ali izdelke, ki jih je prejela od nje, za izdelavo predmetov, ki so namenjeni deželi, ki ni vključena v Marshallov načrt. Na ta način ZDA dejansko kontrolirajo zunanjo trgovino vseh držav, ki so pristopile k Marshallovemu načrtu.

Vse dežele podpišejo pogodbo za štiri leta, edino Amerika ima pravico prekiniti pogodbo, ko ji je to ugodno, če se ji zdi, da se njena pomoč ne uporablja pravilno. To predstavlja nadalje sredstvo za izsiljevanje.

ZDA lahko zahtevajo od podpiranih držav naj razvrednotijo državni denar, kolikor se to zdi njim potrebno. Odtod vedno hujša inflacija in draginja.

Podpirane države morajo urediti carino, v korist ZDA. To je v silno škodo domači industriji in kmetijstvu, ker daje možnost izdelkom iz ZDA, da izpodrinejo na trgu domače izdelke.

Končno pa odločajo o tem kako se bodo uporabili fondi, ki se naberejo z Marshallovim načrtom Amerikanci preko svojega upravnika. Jasno je, da ni njegov interes, da podpira krajevno industrijo, če ta dela morda konkurenco amerikanski. Tam se morda že nabirajo v skladiščih zaloge, ki jih Amerikanci ne morejo prodati. Nasprotno, ameriski upravnik Marshallovnega načrta bo gledal, da uporabi te fonde, da bo čimprej uničil tisto domačo proizvodnjo, ki je na poti ameriški trgovini.

Marshallov načrt pomeni konec narodne neodvisnosti, brezposelnost in vojno!

Tako je propaganda laž, da države zapadne Evrope niso dale nobenih protiuslug za amerinške «dobrote».

Ameriški upravniki se lahko vmešavajo v gospodarske, zunanje ter notranje politične zadeve vsake države, ki dobiva njihovo podporo.

Amerikanci so tako, s pomočjo svojih kapitalističnih hlapcev v posameznih državah, uničili narodno in državno neodvisnost in samostojnost. Marshallizirane države so postale odskočne deske za vojne načrte ZDA. Stopile so v vrsto polkolonialnih držav, pod pokrovitelstvom ZDA. Amerika pa poskuša z Marshallovim načrtom odriniti gospodarsko krizo na Evropo in podpirane države, hoče uničiti industrijo, ki ji je na poti. Zato pomeni Marshallov načrt za Evropo porast brezposelnosti in bede.

Potrdilo za to dobimo v vseh državah, ki so pristale na Marshallov načrt.

GRČIJA: Kaj je dobila Grčija v prvi vrsti iz Amerike? Orožje: topove, puške, strojnice, letala in tanke. Sam minister za zunanje zadeve Grčije Tsaldaris, je moral nasloviti na Ameriko protest, ker je zaradi Marshallovega načrta uničena proizvodnja tobaka, ki je bila temelj grška gospodarstva. V Nemčijo Grčija ne izvaža svoj tobak, pač pa ga izvaža Amerika. Amerikanci postavljajo in odstavljajo ministre in vlade v Grčiji. Tako je izginila že poslednja krinka neodvisnosti.

AVSTRIJA: Po Marshallovem načrtu mora izvažati Avstrija železno rudo in surovo železo, čeprav bi lahko izvažala končne izdelke, ker ima zato potrebne naprave in industrijo. Zato pa nima Avstrija zaradi prisilnega izvoza dovolj rude in železa za svojo industrijo in tudi naročila so izostala. Tako delajo znane Steierjeve tovarne le 100.000 krogličnih ležajev, čeprav bi mogle izdelati tudi 500.000 ležajev. Nasprotno pa je dobila Avstrija milijon nahrbtnikov, čeprav je v Avstriji produkcija nahrbtnikov zadostna za lastne potrebe in bo sedaj prišel na vsakega šestega Avstrijca ameriški nahrbtnik.

BELGIJA: Pred letom dni je imela Belgija 57.000 brezposelnih. Sedaj je preseglo število brezposelnih že 200.000 Belgija je dobila iz Amerike, silne količine suhega sadja, tako da je domače sadje segnilo na drevesih, saj je domača produkcija zadostna in je bila prav poslednje leto zelo rodovitna.

Dobili so še velike količine tobaka, usnjenih izdelkov, kemičnih sredstev itd.. Tako ima danes Belgija gospodarsko krizo prav v usnjeni, tobačni, kemični, stekleni in prehrambeni industriji. Ameriški proizvodi so izpodrinili domače. Zato so morale domače tovarne zapreti, in je brezloselnost silno narastla.

FRANCIJA: Vsakemu je znano, da je pred vojno imela prvenstvo v «modi». Pariška «moda» je slovela po vsem svetu. Danes pa uvažajo Francozi ameriško modo. 27 velikih modnih hiš je moralo zapreti vrata in ustaviti poslovanje, ker so podlegle ameriški konkurenci.

Francija je dežela, ki ima največja ležišča boksita, iz katerega se pridobiva aluminij. Pred vojno je imela Francija veliko aluminijevo in letalsko industrijo. Po Marshallovem načrtu pa mora sedaj Francija izvažati neobdelani boxit. Tako je Francija morala zapreti svojo industrijo aluminija.

Nasprotno pa je v Franciji silno narastla brezposlenost in draginja.

ITALIJA nam je tako blizu, da poznano vsi usodne posledice Marshallovega načrta. Prinesel je brezposelnost in bedo. Tovarna za tovarno zapirajo vrata in mečejo delavce na cesto.

Marshallov načrt pomeni torej veliko špekulacijo ameriških kapitalistov (po njihovih lastnih besedah). Oni so uvedli poseben zakon, po katerem je treba poslati, kot Marshallovo pomoč Evropi tiste izdelke, ki se kopičijo v skladiščih in za katere ni kupcev. Oni so s temi izdelki preplavili vse države zahodne Evrope in zadušili vse tiste industrije, ki so jim bile do sedaj na poti. V bližnji bodočnosti pa jim grozi velik gospodarski polom. Marshallov načrt pomeni zato odlaganje te gospodarske krize na Evropo. Ker pa ameriški kapitalisti vedo zelo dobro, da bo kriza prišla tudi do njih, hočejo vojno kot poslednji izhod iz krize. Tako je postal Marshallov načrt tudi mobilizator in priprava za novo svetovno vojno proti ZSSR in deželam napredne demokracije.

To pa bodo preprečili vsi svobodoljubni narodi sveta, katerih demokratične sile rastejo iz dneva v dan. Za imperialiste je tudi v svarilo klaverni konec njihove pustolovščine na Kitajskem. Druga Kitajska pa se jim obeta v Grčiji. Mi jim želimo še mnogo takih «uspehov».

Dobrote Marshallovega načrta v Italiji...

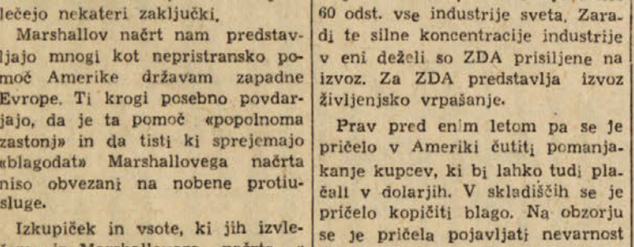

...in v Franciji. Na sliki stav kajoči rudarji v Firminy-ju.

Pisma uredništvu

Takoj prve dni po izidu našega lista so nam začela prihajati razna pisma, članki, pozdravi, ki nam jih pošiljajo čitatelji. Do sedaj nismo odgovorili, ker nam je primanjkovalo prostora, toda v tej številki smo bili primorani otvoriti novo rubriko, kjer naj bodo imeli besedo naši dopisniki, prijatelji, člani demokratičnih organizacij, demokratični Slovenci in tudi nasprotniki.

Najprej moramo omeniti pismo *tovariša K. Antona*, ki nam piše v imenu 30 slovenskih delavcev livarne ILVA. Omenjeni tovariš nam pravi v svojem dolgem pismu, da se slovenski nacionalisti poslužujejo imena Enotnih sindikatov, da bi privabili nekaj naivnežev ali predanih delavcev v Jugoslavijo, kjer naj bi se ti «prepričali» o neresničnih obtožbah Informacijskega urada. Pri tem «prepričevalnem» in prevarantskem delu se odlikuje nek Medvešček Franc, ki izlorablja ime naših razrednih sindikatov za politične namene Babičeve skupine, ki nima in niti ne more imeti pristašev med proletariatom. Vsi delavci so ga zavrnili, ko jih je skušal pridobiti za «obisk» v Jugoslavijo. Samo en delavec je naivno nasedel tej provokaciji. Ko pa je prišel dan odhoda in ker je videl, da je sam, je F.M. odklonil svojo udeležbo in tako sam razkrinkal Medveščka. Tovariš K. Anton nam obljublja, da nam bo še pisal. Mi se zahvaljujemo za pismo in ga obenem prosimo, da pripravi še druge tovariše k dopisništvu.

Delavec S. I. nam je tudi poslal pismo, v katerem si želi, da bi naš list čimprej izhajal dnevno ter poziva vse demokratične Slovence, naj čitajo in širijo naš list, ki naj postane priljubljen med našim ljudstvom.

Tovarišica V Z. iz Nabrežine nam je že pred dvema tednoma poslala dolg članek o nalogah žena v današnjih časih. Članek je predolog in je nemogoče, da bi ga skrajšali. Zato naj ne bo huda, če ga nismo objavili. Tovarišica V. Z. naj nam še piše, ampak o konkretnih problemih na vasi, v okolici ali v okraju.

Tovariš R. G. pa je postal skoraj nekak stalni dopismik, ker nam nepretrgoma pošilja dopise. Dobro bi bilo, da bi se omejeval na krajevne probleme, ker polemiko z nacionalističnimi listi vodimo v mejah možnosti sami. Mislimo, da je na terenu toliko perečih in aktualnih problemov, ki še niso prišli v javnost, da jih je res škoda zanemarjati.

Drugi tovariši, ki so nam pisali in ki jim ne odgovarjamo v tej številki, naj bodo potrpežljivi, ker bo prišla vrsta tudi na njih. Nasprotnikom pa, italijanskim in slovenskim šovinistom, ki nas napadajo z najraznovrstnejšimi psovkami, bomo v prihodnji številki posvetili večji kotiček.

Razumljivo je, da bomo odgovarjali vsem tovarišem in meščanom, ki se bodo podpisali. Pisem in člankov brez podpisa bo doletela vsoda uredniškega koša.

DA BOMO PRAVILNO GNOJILI

V pretekli številki smo se dotaknili važnosti gnojenja, danes pa bomo govorili o umetnem in naravnem gnojilu.

Vsem je znano, da polje lahko gnojimo z umetnim ali naravnim gnojilom. Naravna (organska) gnojila so tista, ki so v glavnem sestavljena od rastlinskih in živalskih gnilih snovi. Zaradi tega je to gnojilo bogato organskih, črnkastih sestavin, ki zboljšujejo fizične lastnosti vsake zemlje. Ali to ni vse. V naravnem gnoju se nahajajo tudi raznovrstne rudne soli, ki povečajo v zemlji zalogo zelo koristne hrane. Ko uporabljamo naravni gnoj na težki in strnjeni zemlji, postane lažja in rahlejša, medtem ko se lahka in peščena zemlja obogati črnkastih sestavin, tako da lažje vsrkuje in zadržuje večjo količino vode in rudnih soli.

Umetna (mineralna) gnojila so večinoma tovarniški izdelki in navadno vsebujejo samo mineralne snovi ter določeno količino rudnih soli, ki jih z lahkoto užijejo bilke. Umetna gnojila povečajo zemlji zalogo hrane, toda ne popravljajo njene fizične lastnosti. Neka umetna gnojila celo pokvarijo fizične lastnosti zemlje, če jim včasih ne pridajemo večje ali manjše količine naravnega gnoja.

Gnojenje nima nekega stalnega in odrejenega pravila. Kmetovalec mora sam spoznati kvaliteto svoje zemlje. Sam se mora prepričati, če je v zemlji določeno hranilo ali če ji primanjkuje neko drugo hranilo. Poleg tega mora določiti kakovost in količino gnojila za posamezne vrste rastlin.

Kljub temu moramo pa za splošno gnojenje vedeti naslednje:

Več ali manj so v zemlji zastopane vse snovi, ki so potrebne rastlinam. Najhitreje in najbolj se izčrpa zaloga dusičnih, fosfornih in kalijevih rudnih soli. Zato moramo dodajati take soli zemlji. Poleg tega je tudi včasih potrebno, da dodajemo apna. Rastline, ki v razmeroma kratkem času razvijejo veliko količino listov, kakor n.pr. zelenjava, potrebujejo v največji meri dušično hranilo. Fosfor pa največ koristi tistim rastlinam, ki nam nudijo lepo cvetje, dober plod in veliko seme, n.pr. grah, fižol, pšenica, koruza, trta, jajčevec (melancana), buče, paprika, sadno drevje itd. Kalijeva sol pa koristi posebno tistim rastlinam, ki imajo debele gomolje ali pa korenine, kot n.pr. krompir, šelen, pesa, repa itd., ker moramo vedeti, da igra kalij zelo važno vlogo pri tvorbi škroba in sladkorja v gomolju in korenini.

Apno potrebujejo vse naše domače rastline. Niti ena bilka se ne more popolnoma razviti, če v zemlji ni dovolj apna, t.j. vsaj 0,1 do 0,2%. Toda naša zemlja vsebuje navedeno količino apna. Dodajati ga moramo pa ne zaradi pomanjkanja, marveč zaradi izboljšnja njenih fizičnih lastnosti. Apno prav posebno koristi zemlji, ki jo gnojimo z umetnim gnojem, t.j. s kalijevim.

Naša zemlja mora v zadostni meri vsebovati vse koristne rudne soli. Če ji primanjkuje samo ena izmed brezpogojno potrebnih snovi, rodovitnost se ne more povečati tudi če vsebuje obilico vseh drugih snovi. Rodovitnost vedno zavisi od tiste snovi, ki je v zemlji razmeroma malo zastopana.

Pomanjkanje hrane v zemlji moremo ugotoviti po zunanjosti rastlin. O tem smo govorili v 2. številki našega lista. Če pri rastlinah opazimo, da je listje slabo razvito, vemo da ji primanjkuje dusične hrane, če pa sta seme ali plod slabo razvita, je dokazano, da zemlji primanjkuje fosforne hrane. Ravno tako vemo, da slabo gomolje pomeni pomanjkanje kalija. Se bolj nam postaja očividna zaloga hrane v zemlji, če napravimo mali poskus. Pognojimo gredico zemlje, drugo pa pustimo nepognojeno. Tako bomo videli veliko razliko rasti med obema gredicama. Važno je, da napravimo tak poskus nekaj časa prej, ko hočemo uporabiti umetno gnojilo.

Kmetu priporočamo, naj nudi zemlji njej potrebne hranilne snovi: dušika, fosforja, kalija in apna. Rastline pa si bodo same zbrale snovi, ki jih največ potrebujejo in ki jim največ ugajajo.

Hlevski gnoj vsebuje ne samo rudne snovi, ki so rastlinam neobhodno potrebna hrana, marveč tudi obilo črnkastih sestavin. Umetni gnoj pa ima eno do štiri vrst rudnih soli, ki so koristne rastlinam. Toda umetno gnojilo vsebuje večkrat tudi neke snovi, ki škodijo zemlji. Zaradi tega ne smemo nepretrgoma gnojiti z umetnim gnojilom, ker s tem lahko pokvarimo fizične lastnosti zemlje. Poleg tega zemlji, ki ji pridajemo preveliko količina umetnih gnojil, primanjkujejo črnkaste sestavine, brez katere je bakterijam življenje onemogočeno. Zato umetno gnojilo ne more zamenjati hlevskega, marveč lahko dopolni njegovo koristno delovanje. Zato priporočamo gnojenje s hlevskim gnojem z dopolnitvijo manjših ali večjih količin umetnega gnoja.

Letos imamo možnost, da zgodaj proizvajamo zelenjavo ne samo v rastlinjaku, marveč tudi na odprtem. Zato moramo izkoristiti to priliko in začeti z resnim delom.

Naša najvažnejša naloga je seveda setev. Kaj lahko sejemo sedaj? Za setev špinače je čas prikladen. Najbolje je, da sejemo Gaudry-špinačo, ki je najboljša pomladanska vrsta te zelenjave. Viroflay ni priporočljiva, ker ne nudi mnogo odpora mrazu in ker v vročini, gre takoj v seme.

Špinača uspeva edino v zemlji, ki je bila dobro gnojena z hlevskim ali umetnim gnojem. Paziti pa moramo, da s hlevskim gnojem ne gnojimo neposredno pred setvijo, ker bi bilo škodljivo za rast. Najboljše bi bilo, če bi zemljo gnojili v jeseni. Priporočljivo je tudi gnojenje z umetnim gnojem: 4-6 kg. Čilskega solitra, 3-4 kg. superfosfata in 3 kg. kalijeve soli na 100 kvadratnih metrov. Na ta način pognojena zemlja ovira pojavo škodljivcev in bolezni na sami rastlini. Poleg tega bo špinača sočnejša in tečnejša.

K zgodnji zelenjavi brez dvoma spada tudi redkvica, ki nam lahko zraste v približno 30 dneh. Neka vrsta uredkvice pa je celo bolj zgodna, ker nam zraste v 20 dneh. Priporočljiva je setev redkvice «Non plus ultra», ker je ta vrsta za naše kraje zelo primerna.

*Sedaj lahko sejemo tudi korenje, ki ne uspeva dobro v zemlji, ki je pognojena izključno s hlevskim gn